Trung tâm Con người và Thiên nhiên (PanNature)

SỔ TAY
DÀNH CHO PHÓNG VIÊN TRẺ
VIẾT VỀ MÔI TRƯỜNG

NHÀ XUẤT BẢN HỒNG ĐỨC

©Trung tâm Con người và Thiên nhiên (PanNature) 2014
Việc sử dụng lại một phần hoặc toàn bộ nội dung ấn phẩm cần ghi nhận bản quyền PanNature.

Ảnh bìa 1: Dương Văn Thọ/PanNature
Ảnh bìa 4: Hoàng Văn Chiên/PanNature

Trung tâm Con người và Thiên nhiên (PanNature)

SỔ TAY
DÀNH CHO PHÓNG VIÊN TRẺ
VIẾT VỀ MÔI TRƯỜNG

NHÀ XUẤT BẢN HỒNG ĐỨC

Phóng viên tác nghiệp tại khu vực rừng ở Bắc Kạn
(Ảnh: Hoàng Văn Chiến/PanNature)

MỤC LỤC

Lời tựa iv

Phần 1: Chỉ dẫn môi trường 1
1. Vài nét tổng quan 2
2. Những vấn đề môi trường trọng tâm 4
3. Bộ máy quản lý nhà nước về môi trường 22
4. Hệ thống chính sách và luật pháp về môi trường 24

Phần 2: Báo chí môi trường 29
1. Bức tranh báo chí môi trường 30
2. Sứ mệnh thông tin 33
3. Một số lưu ý khi viết về môi trường 38
4. Môi trường ++ 44

Phần 3: Xu hướng báo chí hiện đại 47
1. Phóng viên đa nhiệm 48
2. Một số xu hướng báo chí hiện đại 52

Phần 4: Kết nối 65

Tài liệu tham khảo 88

LỜI TỰA

Bạn thân mến!

Bạn đang cầm trên tay một cuốn cẩm nang nhỏ mà chúng tôi, những người biên tập, hy vọng sẽ giúp ích cho bạn ở thời điểm chập chững viết về môi trường.

Viết về môi trường không khó, nếu khó chăng thì đó là bạn phải có sự say mê thích thú. Với đam mê được cầm bút và sự hứng thú hay trăn trở về một vấn đề môi trường nào đó, bạn sẽ viết được và dần dần sẽ viết hay.

Môi trường ở xung quanh bạn và xung quanh những độc giả của bạn, vì vậy đề tài về môi trường luôn luôn có sẵn và là nguồn khai thác vô tận. Internet và công nghệ hiện đại cũng đã sẵn sàng ở bên cạnh để giúp bạn có thông tin nhanh hơn, sâu hơn và thể hiện bài viết sinh động, hấp dẫn hơn. Tuy nhiên, chọn một điểm xuất phát phù hợp và một cách làm hiệu quả là việc mà không ai khác, ngoài bạn, có thể quyết định.

Ảnh: Nguyễn Việt Dũng - Trần Thanh Thủy/PanNature

Nhóm biên tập không đặt kỳ vọng rằng chỉ với cuốn sổ tay này bạn sẽ trở thành một phóng viên giỏi về môi trường, bởi chúng tôi cho rằng muốn viết tốt về môi trường , trước hết bạn phải là một phóng viên cừ khôi, dám lăn xả vào cuộc sống để tìm chất liệu cho bài viết và không ngừng rèn giũa ngòi bút. Tuy nhiên, những thông tin trong cuốn sổ tay có thể giúp bạn hệ thống lại một số khái niệm cơ bản về môi trường, đồng thời, cung cấp những đường dẫn cần thiết phục vụ quá trình tác nghiệp hay đơn giản là khơi gợi chút cảm hứng hoặc ý tưởng khi bạn đặt bút viết về môi trường.

Chúc bạn thành công!

Nhóm biên tập

Ảnh: Dương Văn Thọ/PanNature

PHẦN 1

CHỈ DẪN MÔI TRƯỜNG

Ảnh: Hoàng Văn Chiên/PanNature

1 Vài nét tổng quan

Với cú nhấp chuột chưa đầy một phần ba giây thông qua hệ thống tìm kiếm Google, bạn thu nhận tới gần 20 triệu kết quả cho từ khóa "môi trường". Điều này cho thấy sức nóng của vấn đề môi trường đang ngày càng lan tỏa sâu rộng trong xã hội. Môi trường không còn là câu chuyện xa xôi như mấy chục năm về trước mà trở thành "chuyện thường ngày", xảy ra tại khắp các địa phương, len lỏi vào từng ngóc ngách cuộc sống, thậm chí từng bữa cơm mỗi gia đình.

Ở Việt Nam, vấn đề môi trường bắt đầu được chú ý kể từ sau khi mở cửa nền kinh tế, đặc biệt là giai đoạn đầu những năm 1990, khi hàng loạt các khu công nghiệp lần lượt được ra đời. Quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa được đẩy nhanh trong những năm sau đó cũng đã làm nảy sinh thêm nhiều thách thức môi trường mới trong khi những vấn đề môi trường vốn có ngày càng trở nên gay gắt, gia tăng về quy mô. Điều này kéo theo hệ lụy là sự xuất hiện của hàng loạt vấn đề xã hội, an ninh căng thẳng và phức tạp.

Để quản lý và bảo vệ môi trường, Việt Nam đã xây dựng hệ thống chính sách pháp luật tương đối đầy đủ cùng bộ máy quản lý nhà nước quy củ, ổn định. Chính phủ và các bộ ngành cũng đã tham gia ký kết nhiều công ước quốc tế và các văn kiện hợp tác về môi trường. Mặc dù vậy, thực tế cho thấy những nỗ lực này chưa thể giải quyết được triệt để những thách thức về môi trường nếu thiếu vắng sự tham gia của cộng đồng và các tổ chức xã hội. Trong đó, báo chí môi trường đóng một vai trò không thể thiếu.

Ảnh: Dương Văn Thọ/PanNature

2 Những vấn đề môi trường trọng tâm

Ô nhiễm môi trường

Luật Bảo vệ Môi trường năm 2014 định nghĩa *ô nhiễm môi trường là sự biến đổi của các thành phần môi trường không phù hợp với quy chuẩn kỹ thuật môi trường và tiêu chuẩn môi trường, gây ảnh hưởng xấu đến con người và sinh vật.*

Đó là vấn đề kỹ thuật, còn trên thực tế bạn sẽ thấy ô nhiễm là câu chuyện có thể gặp ở bất cứ đâu, một làng nghề, một khu công nghiệp, một nhà máy sản xuất hóa chất, một dòng sông hay một góc phố. Đề tài ô nhiễm luôn hiện hữu, và cũng là một trong những đề tài phổ biến nhất khi viết về môi trường. Có ba loại ô nhiễm môi trường cơ bản: *ô nhiễm nước, ô nhiễm đất và ô nhiễm không khí.*

Ô nhiễm nước xảy ra phổ biến và nghiêm trọng ở nhiều nơi trên cả nước, cả ở thành thị và nông thôn, nội địa và vùng ven biển. Các nguồn gây ô nhiễm chủ yếu là do hoạt động sản xuất công nghiệp, hoạt động sản xuất nông nghiệp (phân bón, thuốc trừ sâu), nguồn nước thải sinh hoạt… Đối với những vùng kênh rạch chằng chịt như Đồng bằng sông Cửu Long, các vịnh, vùng đầm phá ven biển - nơi giao thông thủy là hình thức đi lại phổ biến thì tàu bè cũng là một trong những nguồn gây ô nhiễm nước.

Nội dung ngăn ngừa và kiểm soát ô nhiễm nước hiện có trong Luật Bảo vệ môi trường (2014), Luật Tài nguyên nước (2012) cùng nhiều văn bản dưới luật khác. Tuy nhiên, việc triển khai trên thực tế gặp nhiều khó khăn do có sự chồng chéo về chức năng quản lý tài nguyên nước giữa các bộ ngành.

Câu chuyện Công ty Vedan "đầu độc" sông Thị Vải suốt 14 năm bằng hàng chục triệu mét khối nước thải, gây thiệt hại nặng nề cho nông dân ba địa phương Đồng Nai, TP. HCM và Bà Rịa – Vũng Tàu là minh chứng điển hình cho tình trạng vi phạm môi trường liên quan đến ô nhiễm nước.

Khi viết về đề tài này, bạn cần lưu ý đến đặc tính của ô nhiễm nước, đó là tốc độ lan truyền ô nhiễm rất nhanh và có thể ảnh hưởng trên phạm vi rộng. Trong đó, ảnh hưởng của ô nhiễm nước đối với cộng đồng cần được đặc biệt lưu ý. Đánh giá của Bộ Y tế và Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn cho thấy, trung bình mỗi năm, Việt Nam có khoảng 9.000 người tử vong vì nguồn nước và điều kiện vệ sinh kém.

Ống xả thải tại một khu công nghiệp ở Bắc Ninh (Ảnh: Dương Văn Thọ/PanNature)

Thêm điểm đáng lưu ý khi viết về đề tài ô nhiễm nước, đặc biệt là hành vi xả thải trái phép của một doanh nghiệp nào đó, các bạn cần lưu ý đến cả yếu tố thời tiết bên cạnh việc theo dõi chi tiết thời điểm xả thải bởi ghi nhận vào ngày nắng sẽ khác ngày mưa, mùa mưa không giống với mùa khô...

Ô nhiễm đất xuất phát từ nhiều nguyên nhân, trong đó có thể kể đến một số nguồn chính như: sử dụng không hợp lý phân hóa học và thuốc bảo vệ thực vật trong nông nghiệp; do các chất ô nhiễm từ hoạt động công nghiệp và dân sinh; chôn lấp hệ thống các kho thuốc trừ sâu quá hạn; nhiễm các chất độc hóa học còn tồn lưu, trong đó có chất điôxin...

Phi chứa hóa chất tại Công ty Cổ phần Nicotex Thanh Thái (Ảnh: Hoàng Phượng/PanNature)

Tháng 8/2013, dư luận bàng hoàng trước thông tin Công ty Cổ phần Nicotex Thanh Thái (Thanh Hóa) bị tố chôn hóa chất độc hại ngay trong khuôn viên nhà máy. Thay vì xử lý chất thải theo đúng quy trình, đơn vị này đã chôn trái phép hàng chục nghìn tấn thuốc trừ sâu và các hóa chất độc hại tại nhiều điểm thuộc khu vực xưởng sản xuất, gây ô nhiễm nặng môi trường đất, nước, không khí và ảnh hưởng nghiêm trọng đến đời sống hàng nghìn người dân địa phương.

Về lý thuyết, ô nhiễm đất có thể dễ bề khoanh vùng để xử lý, song trên thực tế việc khắc phục diễn ra vô cùng gian nan và tốn kém, chưa kể ô nhiễm đất có thể gia tăng do tích lũy theo thời gian và cũng là một nguồn quan trọng của ô nhiễm nguồn nước mặt và nước ngầm.

Ô nhiễm không khí xảy ra phổ biến tại các đô thị lớn, khu công nghiệp và làng nghề. Nguồn gây ô nhiễm chủ yếu là do hoạt động đốt các nhiên liệu hóa thạch trong các cơ sở sản xuất và hoạt động phát thải từ các phương tiện giao thông. Hà Nội và Thành phố Hồ Chí Minh - hai đô thị lớn nhất cả nước – hiện đang dẫn đầu về tình trạng ô nhiễm không khí.

Luật Bảo vệ Môi trường năm 2014 dành riêng Chương VI để quy định về vấn đề bảo vệ môi trường đất, nước, không khí. Trong đó, vấn đề kiểm soát ô nhiễm đất và kiểm soát ô nhiễm không khí sẽ được quy định chi tiết bằng các văn bản hướng dẫn dưới Luật.

Bên cạnh các nguồn gây ô nhiễm nêu trên, việc một bộ phận dân cư sử dụng bếp than tổ ong trong quá trình đun nấu cũng gây ô nhiễm không khí cục bộ. Nguồn ô nhiễm này tuy mang tính nhỏ lẻ, song cần được lưu tâm vì có nguy cơ đe dọa trực tiếp sức khỏe, thậm chí, tính mạng người dân, nhất là vào mùa đông khi nhu cầu sưởi ấm tăng cao.

Ảnh: Dương Văn Thọ/PanNature

Các chuyên gia cho biết việc xử lý vi phạm ô nhiễm không khí hiện nay còn bế tắc do thiếu các quy định đặc thù về quản lý và kiểm soát chất lượng không khí[1]. Ngoài ra, còn có những chồng chéo trong chức năng quản lý nhà nước về vấn đề này. Hiện Bộ Tài nguyên và Môi trường là cơ quan chịu trách nhiệm quản lý nhà nước nói chung về môi trường, trong đó có môi trường không khí. Tuy nhiên, chức năng kiểm soát ô nhiễm không khí đô thị do Bộ Giao thông Vận tải đảm nhiệm.

Thêm điểm đáng lưu ý là ô nhiễm không khí trực tiếp "góp phần" vào vấn đề ô nhiễm môi trường ở quy mô lớn hơn, đó là ô nhiễm khí quyển và Biến đổi khí hậu toàn cầu.

Ảnh: Dương Văn Thọ/PanNature

Vấn đề ô nhiễm khác: Bên cạnh ba vấn đề ô nhiễm cơ bản nêu trên, có nhiều dạng ô nhiễm khác cũng ảnh hưởng không nhỏ đến môi trường và sức khỏe con người như: ô nhiễm phóng xạ (liên quan đến các chất phóng xạ, điện hạt nhân…), ô nhiễm tiếng ồn (do xe cộ, cơ sở công nghiệp, máy bay…), ô nhiễm sóng (do các loại sóng điện thoại, truyền hình…), ô nhiễm ánh sáng…

1. Theo Báo cáo Môi trường quốc gia năm 2013, chương V, tr106

Mách nhỏ phóng viên:

Để đưa những câu chuyện liên quan đến ô nhiễm môi trường một cách thuyết phục, bạn cần hiểu được những kiến thức cơ bản về ô nhiễm và tác hại của chúng đối với sức khỏe con người và hệ sinh thái.

Nếu phản ánh vi phạm của cơ sở sản xuất, bạn cần nắm rõ họ kinh doanh những lĩnh vực nào vì thông thường mỗi lĩnh vực sẽ sử dụng những loại hóa chất và có chất thải đầu ra đặc trưng. Phóng viên cần đầu tư thời gian và tích lũy chứng cứ.

Bên cạnh đó, nên lưu ý mối quan hệ qua lại giữa các loại hình ô nhiễm, vấn đề ô nhiễm nước theo lưu vực, ô nhiễm xuyên biên giới.

Ảnh: Dương Văn Thọ/PanNature

Suy giảm đa dạng sinh học và các nguồn tài nguyên

Việt Nam được đánh giá là một trong số các quốc gia có tính đa dạng sinh học cao và có nguồn tài nguyên đa dạng. Vốn quý này lẽ ra phải là nguồn chủ đề dồi dào để báo chí khai thác một cách tích cực. Song lâu nay, cả phóng viên lẫn độc giả đều có rất ít thông tin về đa dạng sinh học và giới tự nhiên. Trong khi đó, dưới sức ép của tăng trưởng kinh kế cũng như quá trình công nghiệp hóa, đô thị hóa, đa dạng sinh học và các nguồn tài nguyên nói chung đang bị xâm hại nghiêm trọng và suy giảm ở mức báo động.

Ảnh: PanNature

Những thông tin "biết nói":

- *Trong giai đoạn 1990-2009, diện tích rừng của Việt Nam tăng lên nhưng chất lượng rừng ngày càng suy giảm.*
- *Diện tích rừng ngập mặn cả nước tại thời điểm năm 2007 giảm hơn 50% so với năm 1943.*
- *Ở Việt Nam, số loài bị đe dọa toàn cầu không chỉ tăng về số lượng mà còn tăng về mức độ đe dọa. Về động vật, tính đến năm 2007 đã có 9 loài được xem là tuyệt chủng và tuyệt chủng ngoài tự nhiên, dù trước đó chúng được xếp hạng nguy cấp trong trong Sách Đỏ Việt Nam 1992-1996. Về thực vật, loài lan hài Việt Nam đã tuyệt chủng ngoài tự nhiên, điều mà trước đây chưa từng có...*

  (Trích Báo cáo Môi trường quốc gia năm 2010)

Xuất phát từ bài toán đánh đổi: Tăng trưởng kinh tế nhanh, nóng thường không song hành với phát triển bền vững. Điều này cũng có nghĩa rất khó để bảo tồn đa dạng sinh học và khai thác hợp lý tài nguyên nếu các dự án đầu tư được triển khai thiếu sự kiểm soát. Thực tế đã cho thấy nhiều bài học từ câu chuyện đánh đổi này.

Thủy điện và khoáng sản nằm trong nhóm các dự án gây nhiều tác động tiêu cực đến đa dạng sinh học bởi thường diễn ra ở gần hoặc trong các khu vực rừng tự nhiên – nơi thường được khoanh vùng để bảo vệ vì mục đích phòng hộ hoặc bảo tồn đa dạng sinh học. Riêng về thủy điện, kết quả rà soát của Bộ Công Thương cho thấy, trong giai đoạn 2006-2012, trên 50.000 ha rừng các loại đã bị chuyển đổi mục đích sử dụng để phát triển thủy điện. Nghiên cứu "Phát triển thủy điện và hệ thống rừng đặc dụng Việt Nam" do Trung tâm Con người và Thiên nhiên thực hiện trong năm 2009 -2010 cũng cho hay, tính trung bình mỗi vườn quốc gia, khu bảo tồn ở nước ta phải "cõng" khoảng 2,5 dự án thủy điện, tập trung nhiều nhất ở các tỉnh miền Trung và Tây Nguyên.

Dự án thủy điện được xây dựng tại Tây Nguyên (Ảnh: Đỗ Hải Linh/PanNature)

Bên cạnh hai nhóm dự án tiêu biểu nêu trên, nhiều loại hình sản xuất kinh doanh và dịch vụ khác cũng ẩn chứa những tác động không nhỏ đến tài nguyên đa dạng sinh học, chẳng hạn các dự án du lịch nghỉ dưỡng cao cấp, phát triển sân golf, nuôi trồng thủy sản trong rừng ngập mặn…

Một trong những nguyên nhân cơ bản khiến việc triển khai các dự án tác động tiêu cực tới đa dạng sinh học cũng như các nguồn tài nguyên là do tình trạng cấp phép tràn lan và thiếu sự giám sát diễn ra trong thời gian dài tại các địa phương. Riêng trong lĩnh vực khoáng sản, thống kê của Tổng cục Địa chất Khoáng sản thuộc Bộ Tài nguyên và Môi trường cho biết, trong vòng 30 năm, đơn vị này cấp khoảng 400 giấy phép hoạt động khoáng sản. Trong khi đó, chỉ trong vòng 2 năm sau khi phân quyền cho địa phương, các tỉnh đã cấp tới 4.300 giấy phép.

Quản lý nhà nước và các văn bản chính sách có xu hướng kiểm soát ngày càng chặt chẽ các dự án có khả năng gây tác động tiêu cực đến đa dạng sinh học và tài nguyên. Không ít dự án đã bị loại bỏ sau quá trình rà soát. Mặc dù vậy, vi phạm vẫn tiếp diễn ra tại nhiều nơi khiến dư luận không khỏi đặt ra những câu hỏi về công tác thực thi pháp luật, quản lý nhà nước và hệ thống quản trị tài nguyên hiện nay.

Đến vấn đề an ninh tài nguyên: Trong những năm gần đây, an ninh tài nguyên dần trở thành một mối quan tâm đặc biệt bên cạnh các chủ đề thường trực như: an ninh con người, an ninh lương thực, an ninh năng lượng. Tại Nghị quyết số 24/NQ-TW ngày 03/6/2013, Ban chấp hành Trung ương khóa XI cũng đã nêu rõ tầm quan trọng của tài nguyên quốc gia và yêu cầu cần phải đảm bảo an ninh tài nguyên.

Đảm bảo an ninh tài nguyên là đảm bảo nguồn vốn tự nhiên đặc biệt quan trọng của quốc gia. Do đó, bên cạnh những giải pháp mang tính thực tiễn, nhiều chuyên gia cho rằng, cần bắt

Khai thác vàng tại Bắc Kạn (Ảnh: Hoàng Chiên/PanNature)

đầu ngay từ việc thay đổi nhận thức chung của xã hội về nguồn vốn tự nhiên thực sự mà chúng ta đang có. Trên thực tế, nhiều loại tài nguyên của nước ta không thực sự giàu như vẫn tưởng. Chẳng hạn, với tài nguyên khoáng sản, cần xác định lại rằng Việt Nam chỉ đa dạng về khoáng sản (có nhiều loại khác nhau) chứ không dồi dào (nhiều về trữ lượng).

Tương tự, tài nguyên nước mặt cũng không dồi dào, thậm chí phần lưu vực sông nằm ngoài diện tích lãnh thổ chiếm đến 72%. Điều này cũng có nghĩa là bất cứ tác động nào từ phía thượng nguồn, đặc biệt là các hoạt động ngăn dòng xây đập thủy điện hoặc chuyển nước khỏi dòng chính đều có thể ảnh hưởng nghiêm trọng đến nguồn cung cấp nước và bồi đắp phù sa cho phía hạ nguồn, đặc biệt là hai khu vực châu thổ sông Hồng và sông Cửu Long – nơi tập trung đông dân cư và là những vùng sản xuất nông nghiệp chủ đạo.

Trong quá trình tìm kiếm các giải pháp thúc đẩy quản lý bền vững tài nguyên ở nước ta những năm gần đây, việc áp dụng thí điểm hoặc mở rộng các sáng kiến quốc tế vào trong nước là một hướng gợi mở. Có thể kể đến một số sáng kiến đã triển khai trong thời gian qua như: Bồi hoàn đa dạng sinh học (BBOP); Giảm thiểu phát thải do mất rừng và suy thoái rừng (REDD); Chi trả dịch vụ môi trường rừng (PFES)... Các sáng kiến này có điểm chung là đều áp dụng một phần hoặc toàn bộ các nguyên tắc quản trị tốt vào trong lĩnh vực tài nguyên và đa dạng sinh học.

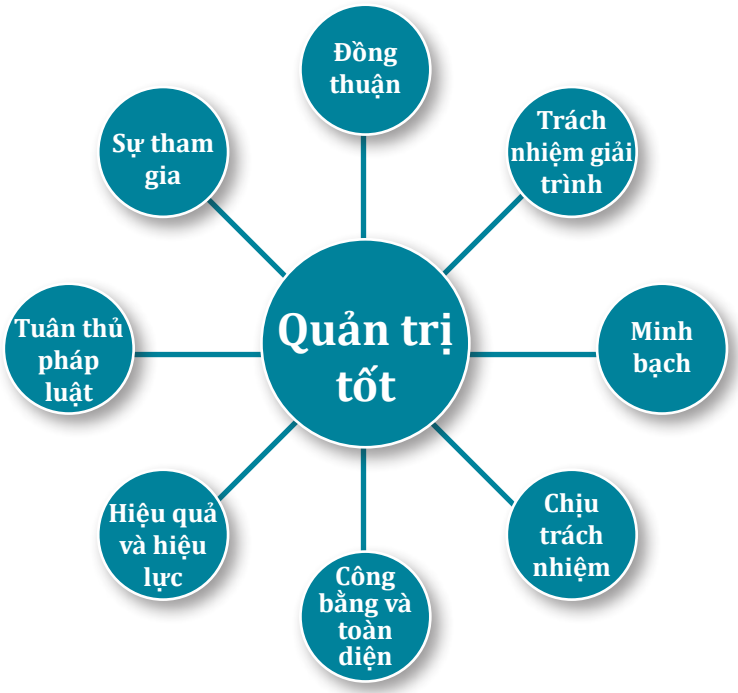

Tám nguyên tắc quản trị tốt (Nguồn: IIED, 2001)

Biến đổi khí hậu gia tăng

Biến đổi khí hậu, mà trước hết là sự nóng lên toàn cầu và nước biển dâng là thách thức lớn nhất của toàn nhân loại trong Thế kỷ 21. Vấn đề môi trường toàn cầu này có tác động xuyên suốt tới mọi lĩnh vực của cuộc sống, từ tài nguyên nước, đa dạng sinh học, nông nghiệp, du lịch… đến sức khỏe con người. Theo đánh giá của Liên Hiệp Quốc và các tổ chức khoa học quốc tế, Việt Nam là một trong số ít quốc gia chịu tác động nặng nề nhất của biến đổi khí hậu.

Đồng bằng Sông Cửu Long là khu vực chịu nhiều tác động bởi biến đổi khí hậu
(Ảnh: Hoàng Chiên/PanNature)

Biến đổi khí hậu được các nhà khoa học trong nước nghiên cứu từ những năm 1990 nhưng mãi tới sau năm 2000, và đặc biệt từ khoảng sau 2007 mới thu hút sự chú ý của xã hội. Kết quả nghiên cứu cho thấy khí hậu nước ta đã có những dấu hiệu biến đổi rõ rệt. Trong vòng 50 năm qua, nhiệt độ trung bình đã tăng 0,5^{o}C - 0,7^{o}C. Các dạng thời tiết cực đoan như bão, lũ lụt, hạn hán, nắng nóng… đang gia tăng và ngày càng trở nên khó dự báo.

Nói tới biến đổi khí hậu, các tài liệu thường đề cập tới hai hiện tượng dễ nhận biết: biến đổi từ từ (nhiệt độ tăng, nước biển dâng) và biến đổi gia tăng các hiện tượng cực đoan (hạn hán, lũ lụt, lốc xoáy…). Để thích ứng với biến đổi từ từ, các nhà quản lý xây dựng chiến lược dài hạn, trong đó nội dung biến đổi khí hậu được lồng ghép vào toàn bộ các quy hoạch phát triển của xã hội. Trong khi đó, giải pháp thích ứng với biến đổi cực đoan tập trung vào việc phòng tránh giảm nhẹ thiên tai, nâng cao khả năng dự báo và tăng sức chống chịu của cộng đồng.

Việt Nam là thành viên của Công ước khung của Liên Hiệp Quốc về biến đổi khí hậu (UNFCCC). Cho đến nay, nước ta đã xây dựng các tài liệu quan trọng và mang tính định hướng liên quan đến chủ đề này như: Chương trình mục tiêu quốc gia ứng phó biến đổi khí hậu, Chiến lược quốc gia về biến đổi khí hậu, Kịch bản biến đổi khí hậu, Chiến lược phát triển bền vững Việt Nam giai đoạn 2011-2020, Chiến lược quốc gia về tăng trưởng xanh, Chiến lược Bảo vệ môi trường quốc gia đến năm 2020, tầm nhìn 2030.

Nội dung biến đổi khí hậu cũng đã được lồng ghép trong rất nhiều chương trình, kế hoạch, dự án, mục tiêu của các bộ ngành, địa phương. Mặc dù vậy, việc triển khai trên thực tế đôi khi còn mang tính phong trào nên hiệu quả chưa thực sự cao.

Mách nhỏ phóng viên:

- Biến đổi khí hậu là đề tài rộng và gợi mở nhiều ý tưởng, tuy nhiên bạn nên chọn những khía cạnh cụ thể để phản ánh.

- Độc giả sẽ quan tâm hơn nếu bài viết của bạn cho thấy các hiện tượng của biến đổi khí hậu tác động đến họ ra sao.

- "Giải pháp thích ứng với biến đổi khí hậu" là đề tài luôn cần thiết. Trong nhiều trường hợp, bạn có thể khai thác giải pháp từ chính cộng đồng vì họ có nhiều vốn kinh nghiệm thích nghi với tự nhiên.

- Gắn với biến đổi khí hậu là chủ đề tăng trưởng xanh (kinh tế xanh) còn khá mới mẻ.

- Đồng bằng sông Hồng, các vùng duyên hải, và đặc biệt là đồng bằng sông Cửu Long là những nơi chịu ảnh hưởng nặng nề bởi biến đổi khí hậu, cụ thể là vấn đề nước biển dâng. Mặc dù vậy, tác động của biến đổi khí hậu có ở mặt ở khắp mọi vùng miền, mọi lĩnh vực của cuộc sống.

Mưu sinh trên sông nước ở Đồng bằng Sông Cửu Long (Ảnh: PanNature)

Vấn đề tài nguyên và môi trường xuyên biên giới

Bên cạnh biến đổi khí hậu là thách thức mang tính toàn cầu, các vấn đề tài nguyên và môi trường xuyên biên giới cũng ngày càng được các quốc gia quan tâm. Một số vấn đề tài nguyên và môi trường xuyên biên giới nổi bật hiện nay, bao gồm:

1. Khói mù và ô nhiễm
2. Quản lý, sử dụng nguồn nước
3. Quản lý tài nguyên biển
4. Vận chuyển, buôn bán trái phép tài nguyên (động vật hoang dã, gỗ, khoáng sản…)
5. Vận chuyển, buôn bán các chất thải độc hại nguy hiểm (hóa chất công nghiệp, rác thải điện tử…)
6. Bảo tồn đa dạng sinh học

Bên cạnh đó, còn có một số vấn đề khác như: mưa axit, phóng xạ hạt nhân…

Các đàm phán và giải pháp để xử lý vấn đề môi trường xuyên biên giới thường dựa trên nguyên tắc chia sẻ lợi ích công bằng và sự hợp tác giữa các quốc gia. Mặc dù vậy, trong một số trường hợp, điều này khó thực hiện do vướng phải xung đột về lợi ích.

Câu chuyện xuyên biên giới đặt ra yêu cầu cần thúc đẩy hợp tác giữa các quốc gia trong khu vực cũng như phạm vi quốc tế nhằm góp phần giải quyết các vướng mắc, bất đồng về vấn đề tài nguyên và môi trường. Trong câu chuyện này, Việt Nam đã khá tích cực tham gia các công ước, hiệp định, sáng kiến… khu vực và quốc tế liên quan. Hiện có khoảng 300 công ước quốc tế về bảo vệ môi trường, trong đó Việt Nam đã tham gia trên 20 công ước. Đặc biệt, Việt Nam đang tiếp tục nghiên cứu, xem xét việc tham gia Sáng kiến minh bạch trong ngành công nghiệp khai thác (EITI) nhằm nâng cao hiệu quả, tính minh bạch và trách nhiệm giải trình trong ngành này.

Song song với việc tham gia các công ước, hiệp ước, sáng kiến…, Việt Nam cũng tăng cường hợp tác với các đối tác quan trọng bao gồm các quốc gia phát triển, các định chế tài chính lớn trên thế giới cùng các tổ chức phi chính phủ chuyên về môi trường.

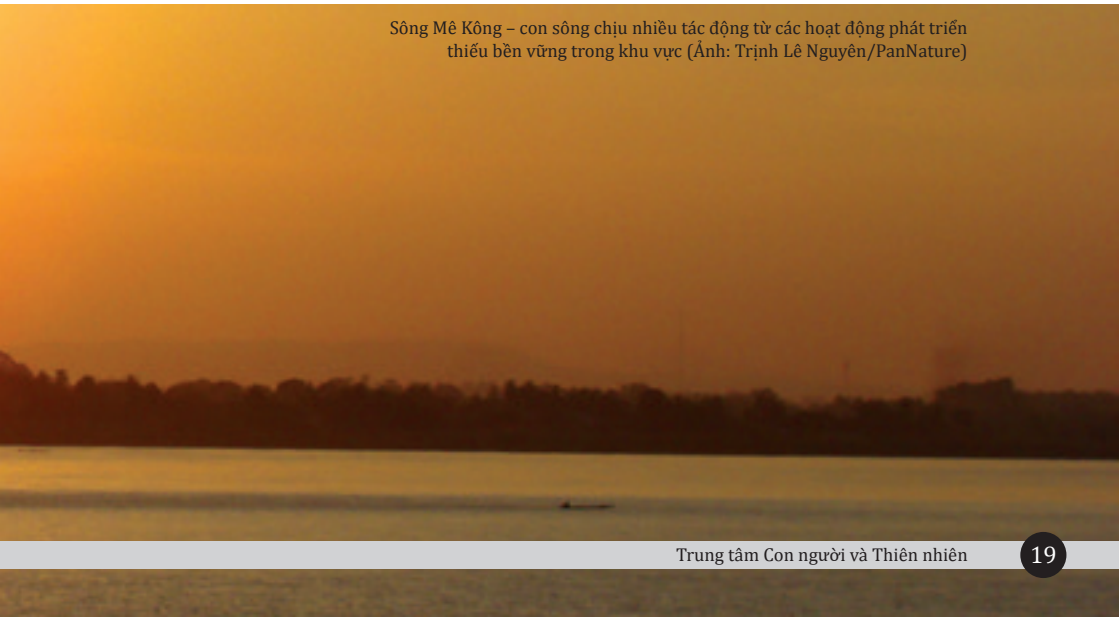

Sông Mê Kông – con sông chịu nhiều tác động từ các hoạt động phát triển thiếu bền vững trong khu vực (Ảnh: Trịnh Lê Nguyên/PanNature)

Tuy nhiên, phạm vi hợp tác chưa thực sâu rộng và hiệu quả đạt được chưa cao. Thêm nữa, việc thực thi các chương trình, dự án cũng như việc áp dụng các sáng kiến quốc tế về môi trường còn gặp nhiều khó khăn do thiếu kinh nghiệm quản trị và do nhận thức, năng lực hạn chế, chưa đồng đều.

Mách nhỏ phóng viên:

Viết về các vấn đề môi trường xuyên biên giới là một thách thức đối với đa số phóng viên. Khó khăn không chỉ ở việc tiếp cận và khai thác nguồn tin mà điều quan trọng là bạn cần nhận được sự ủng hộ từ phía ban biên tập, bởi vấn đề môi trường xuyên biên giới liên quan đến lợi ích các quốc gia nên đôi khi trở thành vấn đề "nhạy cảm", "khó đụng vào". Tuy nhiên, để thành công với mảng đề tài này, điều bạn cần chuẩn bị trước tiên, đó là một vốn tiếng Anh tốt và luôn luôn chủ động.

Ảnh: Nguyễn Việt Dũng - Trần Thanh Thủy/PanNature

Một số công ước, hiệp định, sáng kiến quan trọng về tài nguyên, môi trường mà Việt Nam đã tham gia:

- Công ước khung về biến đổi khí hậu của Liên Hiệp Quốc (UNFCCC)
- Công ước về buôn bán các loài động, thực vật hoang dã nguy cấp (CITES)
- Công ước Basel về kiểm soát việc vận chuyển qua biên giới chất thải độc hại và việc loại bỏ chúng
- Công ước Stockholm về các chất ô nhiễm hữu cơ bền vững
- Công ước về bảo vệ di sản văn hóa và tự nhiên của thế giới
- Công ước về các vùng đất ngập nước có tầm quan trọng quốc tế đặc biệt như là nơi cư trú của loài chim nước (RAMSAR)
- Công ước về hỗ trợ trong trường hợp có sự cố hạt nhân hay phóng xạ khẩn cấp (IAEA)
- Công ước Vienna về bảo vệ tầng ôzôn
- Công ước về chống sa mạc hóa của Liên Hiệp Quốc (UNCCD)
- Công ước về đa dạng sinh học (CBD)
- Công ước Liên Hiệp Quốc về Luật Biển (UNCLOS)
- Công ước về Luật sử dụng các nguồn nước liên quốc gia cho các mục đích phi giao thông thủy
- Nghị định thư Montreal về các chất làm suy giảm tầng ôzôn
- Nghị định thư Cartagena về an toàn sinh học
- Hiệp định hợp tác phát triển bền vững lưu vực sông Mê Kông

...

3 Bộ máy quản lý nhà nước về môi trường

Ở nước ta, Bộ Tài nguyên và Môi trường là cơ quan của Chính phủ thực hiện chức năng quản lý nhà nước về các vấn đề môi trường nói chung. Bộ Tài nguyên và Môi trường thành lập năm 2002 trên cơ sở hợp nhất một số đơn vị thuộc Bộ Khoa học và Công nghệ, Bộ Công nghiệp (nay là Bộ Công Thương), Bộ Nông nghiệp và phát triển nông thôn.

Trực thuộc Bộ Tài nguyên và Môi trường có 18 đơn vị hành chính, giúp Bộ trưởng thực hiện chức năng quản lý nhà nước và 5 đơn vị sự nghiệp. Trong đó, Tổng cục Môi trường là cơ quan tham mưu, giúp Bộ trưởng quản lý nhà nước và tổ chức thực thi pháp luật về môi trường trong phạm vi cả nước, đồng thời quản lý, thực hiện các dịch vụ công về môi trường.

Theo hệ thống ngành dọc, dưới Bộ Tài nguyên và Môi trường có các Sở Tài nguyên và Môi trường (cấp tỉnh). Đây là cơ quan chuyên môn tham mưu cho UBND tỉnh quản lý nhà nước về tài nguyên và môi trường, nhưng đồng thời chịu sự chỉ đạo, kiểm tra, hướng dẫn chuyên môn của Bộ Tài nguyên và Môi trường. Trong Sở Tài nguyên và Môi trường có Chi cục Bảo vệ Môi trường, là đơn vị giúp giám đốc Sở thực hiện chức năng quản lý nhà nước về môi trường trong phạm vi toàn tỉnh.

Dưới Sở Tài nguyên và Môi trường có Phòng Tài nguyên và Môi trường (cấp huyện) và cán bộ địa chính kiêm quản lý môi trường hoặc chuyên trách về môi trường (cấp xã).

Bên cạnh Bộ Tài nguyên và Môi trường, nhiều Bộ, ngành khác cũng có cơ quan chuyên trách việc quản lý nhà nước về môi

trường trong lĩnh vực chuyên môn. Thậm chí, nhiều Tập đoàn kinh tế, Tổng công ty nhà nước, Ban quản lý các khu công nghiệp, cơ sở sản xuất, kinh doanh lớn cũng thành lập các phòng, ban về môi trường hoặc có cán bộ chuyên trách.

Đáng lưu ý, ngày 29/11/2006, Bộ Công an đã thành lập Cục Cảnh sát môi trường (nay là Cục Cảnh sát phòng chống tội phạm về môi trường) với chức năng phòng ngừa, phát hiện, đấu tranh chống tội phạm và các vi phạm pháp luật về môi trường.

Bộ máy quản lý nhà nước về môi trường hiện vẫn đang tiếp tục được kiện toàn nhằm khắc phục các điểm yếu như: thiếu phân định rõ ràng về chức năng; sự phối hợp liên ngành giữa Trung ương và địa phương còn yếu; thiếu cán bộ có chuyên môn và kinh nghiệm v.v.

Mách nhỏ phóng viên:

Hiểu về hệ thống ngành dọc và ngành ngang trong quản lý nhà nước về môi trường giúp bạn tiếp cận với đúng đối tượng cần gặp và hỏi đúng điều cần giải đáp. Trên thực tế, không ít trường hợp phóng viên, do không nắm rõ hệ thống quản lý về môi trường ở các cấp, đặc biệt là cấp địa phương nên khá lúng túng khi tác nghiệp hoặc bị từ chối phỏng vấn.

Rừng Vườn Quốc gia Ba Bể bị chặt phá (Ảnh: Hoàng Văn Chiên/PanNature)

4 Hệ thống chính sách và luật pháp về môi trường

Nếu coi bộ máy quản lý nhà nước như phần cứng của máy tính thì chính sách pháp luật chính là phần mềm giúp bộ máy vận hành.

Hiến pháp là văn bản luật cao nhất và căn bản nhất của một quốc gia. Kể từ bản Hiến pháp đầu tiên (1946) đến nay, Hiến Pháp của nước ta đã qua 4 lần sửa đổi. Trong đó, vấn đề môi trường lần đầu tiên được đề cập tại Hiến pháp năm 1980. Đến bản Hiến pháp gần đây nhất (2013), các quy định về môi trường và tài nguyên đã được mở rộng hơn, quy định tại các Điều 50, 53, 54, 63, 96. Đáng chú ý, trong bản Hiến pháp này, quyền về môi trường của người dân đối với vấn đề môi trường lần đầu tiên được thừa nhận, quy định tại Điều 43: *"Mọi người có quyền được sống trong môi trường trong lành và có nghĩa vụ bảo vệ môi trường".*

Dưới Hiến pháp có các luật liên quan trực tiếp đến môi trường và tài nguyên như: Luật Bảo vệ Môi trường (2014), Luật Đất đai (2013), Luật Phòng chống thiên tai (2013), Luật Tài nguyên nước (2012), Luật Biển Việt Nam (2012), Luật Khoáng sản

Luật Bảo vệ Môi trường sửa đổi 2014 được đánh giá có nhiều nội dung tiến bộ. Mặc dù vậy, có ý kiến cho rằng vị trí và vai trò của cộng đồng và các tổ chức, cá nhân trong xã hội đối với công tác bảo vệ môi trường cần phải được thể hiện rõ ràng hơn và phát huy mạnh mẽ.

(2010), Luật Thuế Bảo vệ Môi trường (2010), Luật Thuế tài nguyên (2009), Luật Đa dạng sinh học (2008), Luật Bảo vệ và Phát triển rừng (2004)...

Ngoài ra, nội dung môi trường cũng có mặt trong rất nhiều luật và bộ luật khác như: Bộ luật Hình sự, Bộ luật Dân sự, Luật Đầu tư, Luật về sử dụng năng lượng tiết kiệm và hiệu quả, Luật Thủy sản v.v.

Dưới luật có các nghị định, quyết định thông tư, chỉ thị..., hướng dẫn và quy định cụ thể việc triển khai luật.

Đường lối chính sách về môi trường của Nhà nước cũng thể hiện trong nội dung các nghị quyết, chỉ thị, quyết định của Đảng, Quốc hội và Chính phủ cùng các chiến lược, quy hoạch, kế hoạch hành động quốc gia.

Vườn Quốc gia Tràm Chim (Ảnh: Nguyễn Việt Dũng – Trần Thanh Thủy/PanNature)

Theo đánh giá của các chuyên gia, hệ thống chính sách và văn bản quy phạm pháp luật về bảo vệ môi trường của Việt Nam tương đối đầy đủ và bao quát các mặt khác nhau. Tuy nhiên, điều này không có nghĩa các quy định pháp luật về môi trường đã có đủ tính chặt chẽ, rõ ràng. Đi sâu vào các nội dung cụ thể vẫn còn khuyết những văn bản, quy định quan trọng, chẳng hạn như: vấn đề xác định ô nhiễm và trách nhiệm bồi thường thiệt hại, xử lý hình sự tội phạm môi trường…

Sự khuyết thiếu các quy định pháp lý trong giải quyết bồi thường thiệt hại về môi trường là nguyên nhân cơ bản khiến số vụ tranh chấp, xung đột môi trường gia tăng mạnh mẽ.

Nghiên cứu của Viện Nghiên cứu Chiến lược Chính sách Công nghiệp, Bộ Công thương về vấn đề tranh chấp môi trường công bố năm 2013 cho thấy, số lượng các vụ tranh chấp môi trường chỉ đứng sau tranh chấp đất đai. Một trong những nguyên nhân dẫn tới tình trạng này là vì người dân thiếu thông tin. Họ không được cung cấp thông tin về tình hình ô nhiễm, kết quả đánh giá ô nhiễm và cả quá trình giải quyết tranh chấp do ô nhiễm. Đặc biệt, ô nhiễm chỉ được công nhận khi người dân gây sức ép, buộc chính quyền vào cuộc.

Để góp phần giải quyết vấn đề xung đột, tranh chấp môi trường, bên cạnh việc hoàn thiện các quy định pháp lý liên quan đến cơ chế giải quyết tranh chấp, khiếu nại, tố cáo về môi trường, cần tăng cường quyền tiếp cận thông tin và sự tham gia của người dân trong quá trình ra quyết định cũng như trong công tác quản lý, giám sát bảo vệ môi trường.

Mách nhỏ phóng viên:

Nắm vững chính sách pháp luật về lĩnh vực bạn viết là điều quan trọng giúp bạn tự tin trong quá trình điều tra, xử lý thông tin và viết bài. Mặc dù vậy, văn bản luật nhiều như "cây trong rừng", chưa kể ngôn ngữ rất khô khan. Thay vì cố gắng nhớ nhiều, bạn cần nắm được hệ thống văn bản, nhớ một số thông tin quan trọng và có kỹ năng tra cứu, đọc hiểu nhanh.

Một số lưu ý khác:

- Văn bản luật đang tra cứu còn hiệu lực hay đã được thay thế, có liên quan đến văn bản quan trọng nào khác không.
- Khi xuống địa phương, bạn cũng cần tìm hiểu thêm về các chính sách và quy định của địa phương để có thêm thông tin nền. Các quy hoạch, kế hoạch, chủ trương phát triển và kêu gọi đầu tư của địa phương cũng là những nguồn thông tin quan trọng liên quan đến môi trường.
- Lĩnh vực tư pháp môi trường và vấn đề tòa án môi trường còn khá mới mẻ ở Việt Nam. Chủ đề này khá "hóc búa" song cũng đầy hứa hẹn trong lĩnh vực môi trường.

Ảnh: PanNature

PHẦN 2

BÁO CHÍ MÔI TRƯỜNG

Ảnh: Hoàng Văn Chiên/PanNature

1 Bức tranh báo chí môi trường

Các tài liệu quốc tế ghi nhận báo chí môi trường xuất hiện đầu tiên ở Mỹ, vào khoảng thập kỷ 60 của thế kỷ trước. Một số dấu mốc quan trọng gắn với thời điểm này là sự ra đời của cuốn sách nổi tiếng viết về môi trường mang tên "Mùa xuân thầm lặng" của tác giả Rachel Carson (1962), việc Quốc hội Mỹ ban hành Đạo luật về bảo vệ các vùng hoang dã (Wilderness Act, 1964) và phong trào phản kháng mạnh mẽ của các tổ chức hoạt động môi trường. Báo chí môi trường sau đó đã phát triển, thu hút sự quan tâm của xã hội và ngày càng lan rộng. Việc giảng dạy báo chí môi trường cấp đại học tại một số nước phát triển đã bắt đầu từ những năm 1990.

Ngày nay, trên thế giới có rất nhiều mạng lưới, diễn đàn nhà báo viết về môi trường tại các quốc gia và khu vực. Có thể kể ra một số tổ chức lớn như: Diễn đàn Báo chí Môi trường Châu Á – Thái Bình Dương[2], Mạng lưới các nhà báo môi trường khu vực Bắc Mỹ[3], Mạng lưới các nhà báo môi trường châu Phi[4], Mạng báo chí Trái đất[5], Trung tâm điều tra báo chí môi trường Oxpeckers[6].

2. Asia-Pacific Forum of Environmental Journalists (1988)
3. Society of Environmental Journalists (1990)
4. African Network of Envionmental Journalists (2002)
5. Earth Journalism Network (2006)
6. Oxpeckers Center for Investigative Environmental Journalism (2013)

Ảnh: Dương Văn Thọ/PanNature

Ở nước ta, Hội Bảo vệ Thiên nhiên và Môi trường Việt Nam với sự hỗ trợ của một số tổ chức quốc tế như Quỹ quốc tế về Bảo tồn thiên nhiên - Khu vực Đông Dương, Tổ chức phát triển Liên Hiệp Quốc, Ủy ban Kinh tế Xã hội châu Á Thái Bình Dương Liên Hiệp Quốc… đã thành lập Diễn đàn các nhà báo môi trường Việt Nam (VFEJ) vào năm 1998.

Kể từ đó tới nay, cùng với mối quan tâm chung của xã hội về các vấn đề môi trường ngày càng gia tăng, số lượng các bài báo đưa tin về môi trường ngày càng nhiều hơn và phản ánh nhiều góc cạnh của cuộc sống. Mặc dù vậy, cho đến nay, phóng viên có thể viết sâu về môi trường không nhiều. Ngay cả trong số đó, hầu như rất ít người có điều kiện để chuyên tâm theo đuổi chủ đề này. Một phần do áp lực số lượng tin bài, một phần do định hướng tòa soạn chưa thực sự ưu tiên vấn đề môi trường.

Điều thiệt thòi cho các bạn trẻ yêu thích làm báo về môi trường là trong hệ thống đào tạo chính quy cho đến nay vẫn chưa có chuyên ngành báo chí môi trường. Các cơ hội tập huấn và đào tạo ngắn hạn cũng rất hiếm hoi. Vì vậy, có thể nói rằng ở Việt Nam hiện nay mới chỉ có báo chí viết về môi trường chứ chưa có báo chí môi trường đúng nghĩa.

Bạn hãy thử gõ từ khóa "báo chí môi trường" trong ô tìm kiếm của Google xem điều gì xảy ra.

Ảnh: PanNature

2 Sứ mệnh thông tin

Trong xã hội hiện đại, lượng thông tin được cung cấp ngày càng nhiều. Song, điều đó không có nghĩa rằng nhu cầu về số lượng và chất lượng thông tin đã được đáp ứng. Khoảng cách thông tin giữa các vùng miền và thông tin giữa trong nước và khu vực, quốc tế còn rất lớn. Và quan trọng hơn, người dân vẫn còn thiếu những thông tin cơ bản ảnh hưởng đến môi trường sống của họ hàng ngày.

Cho đến ngày nay, nhiều người dân sống ven đô - nơi thông tin không phải quá khó tiếp cận thậm chí còn không biết chính xác người ta đang triển khai dự án gì bên trong hàng rào gần nhà mình, ai là chủ đầu tư và liệu có ai phải chịu trách nhiệm về ô nhiễm môi trường hay không - ngay cả khi đường xá đã bị ô tô vận chuyển vật liệu cày nát và không khí trở nên bụi mù khiến người lớn trẻ em đều mắc bệnh hô hấp. Những câu chuyện tương tự cũng diễn ra rất phổ biến. Do đó, khi viết về môi trường, phóng viên không chỉ kể những câu chuyện mang tính phản ánh hay gửi gắm những thông điệp đằng sau đó mà còn góp phần giúp công chúng được tiếp cận với thông tin mà họ cần hoặc nên biết. Điều này khuyến khích mỗi công dân ý thức hơn về quyền và trách nhiệm của mình đối với vấn đề bảo vệ môi trường.

Thúc đẩy sự tiếp cận thông tin về môi trường là yếu tố quan trọng để người dân, các nhà khoa học, doanh nghiệp và các

thành phần khác trong xã hội tham gia đóng góp ý kiến xây dựng chính sách pháp luật về môi trường và giám sát, phản ánh việc thực hiện các chính sách, quy định này.

Minh bạch thông tin và gắn kết cộng đồng và các cá nhân, tổ chức vào quá trình ra quyết định đã trở thành một nhu cầu tất yếu của tiến trình phát triển xã hội.

Viết về môi trường có phải là vận động cho môi trường?

Một nhà báo môi trường thực sự cũng như thể một người cầm cân nảy mực. Bản thân người đó sẽ có những suy nghĩ hay những định hình cá nhân về chuẩn mực và công lý môi trường. Dần dần khi đã viết sâu sắc hơn, có thể sẽ tới lúc bạn chợt tự hỏi, "Liệu mình có đang trở thành một nhà hoạt động môi trường không nhỉ?"

Xin chớ ngại, dù bạn thấy câu trả lời là "Có", "Có vẻ" hay "Không". Chuyên gia truyền thông ở các nước phát triển cũng đã từng tranh luận rất gay gắt về điều này để quyết định nên giảng dạy về báo chí môi trường trong trường đại học theo hướng nào. Các ý kiến ủng hộ hay phản đối điều này đều có lý lẽ để thuyết phục, tuy nhiên, luồng ý kiến trung lập đáng lưu ý hơn cả, cho rằng phóng viên có thể đóng nhiều vai. Khi bạn viết tin, bài phản ánh, cần đưa thông tin một cách khách quan, độc lập, nhưng khi viết trong các chuyên mục bình luận, trao đổi, bạn hoàn toàn có thể trở thành chuyên gia hay một nhà hoạt động môi trường.

Phóng viên tác nghiệp tại vùng biển Thái Bình
(Ảnh: Hoàng Văn Chiên/PanNature)

Các nguyên tắc đạo đức nhà báo môi trường

Tham khảo

Đây được coi là bộ quy tắc chuẩn mực đầu tiên về báo chí môi trường, được thông qua tại Đại hội nhà báo môi trường thế giới diễn ra tại Sri Lanka năm 1998.

1 Quyền được sống trong môi trường trong lành và sự phát triển bền vững là một quyền căn bản của con người, gắn liền với các quyền được sống, mạnh khỏe và ấm no. Nhà báo môi trường cần thông tin đến công chúng các mối đe dọa về môi trường – dù đó là vấn đề ở cấp độ toàn cầu, khu vực, quốc gia hay địa phương.

2 Thông thường báo chí truyền thông là nguồn thông tin duy nhất về môi trường. Trách nhiệm của nhà báo là nâng cao nhận thức của công chúng về các vấn đề môi trường. Nhà báo cần nỗ lực đưa thông tin đa chiều về môi trường.

3 Bằng việc thông tin đến công chúng, nhà báo giữ đóng vai trò quan trọng trong việc thúc đẩy người dân tham gia bảo vệ môi trường. Trách nhiệm của nhà báo không chỉ đơn thuần là đưa ra những cảnh báo về môi trường bị đe dọa từ bên ngoài, mà phải theo dõi các mối đe dọa đó để tiếp tục thông tin. Đồng thời, nhà báo cần nỗ lực thông tin về các giải pháp khả thi đối với vấn đề môi trường.

4 Nhà báo viết về môi trường không nên bịảnh hưởng bởi bất kỳ lợi ích mang tính động cơ nào – dù lợi ích đó có tính thương mại, chính trị, chính phủ hay phi chính phủ. Nhà báo cần giữ khoảng cách, không đồng hành với những lợi ích này. Theo nguyên tắc chung, nhà báo cần đưa thông tin của tất cả các bên liên quan trong bất kỳ vấn đề môi trường gây tranh cãi nào.

5 Nhà báo cần tôn trọng việc trích dẫn đầy đủ nguồn tin, tránh gây tâm lý hoang mang và thông tin mang tính phỏng đoán, thiên vị. Nhà báo cần kiểm tra tính xác thực của nguồn tin dù đó là thông tin thương mại, thông tin chính thức hay không chính thức.

6 Nhà báo môi trường cần thúc đẩy quyền tiếp cận những thông tin về môi trường và giúp các tổ chức, cá nhân đạt được điều đó. Có thể coi truy cập dữ liệu điện tử là một công cụ hữu ích và phổ biến để phục vụ mục tiêu này.

7 Nhà báo cần tôn trọng quyền riêng tư của những nạn nhân chịu thảm họa môi trường, thiên tai và những hoàn cảnh tương tự.

Phóng viên tác nghiệp tại một khu vực thủy điện ở Tây Nguyên (Ảnh: Đỗ Hải Linh/PanNature)

3 Một số lưu ý khi viết về môi trường

Những "mẹo" nhỏ dưới đây có thể áp dụng vào nhiều loại hình báo chí khác nhau. Mặc dù vậy, bạn sẽ thấy nó khá hữu ích trong khi tác nghiệp và viết về môi trường.

• Bắt đầu một cách đơn giản

Tìm đề tài mới mẻ và đối mặt với thử thách luôn là yếu tố cần thiết đối với phóng viên trẻ. Nhưng ở giai đoạn đầu, điều này có thể làm cho bạn bế tắc và thấy mệt mỏi. Hãy bắt đầu bằng những đề tài môi trường đơn giản và viết câu chuyện một cách dễ hiểu. Bạn cũng có thể thử nghiệm bằng việc viết tin hay bài không quá dài.

• Sử dụng sơ đồ tư duy

Sơ đồ tư duy là công cụ giúp bạn hình thành ý tưởng một cách mạch lạc và có thể giúp phát triển ý tưởng ban đầu thành một đề tài hoàn chỉnh. Nguyên lý của công cụ này đơn giản là tìm ra những mối liên hệ và mở rộng các mắt xích. Từ sơ đồ tổng thể (hay ma trận), bạn có thể lựa chọn những tuyến vấn đề ưu tiên để phát triển thành bài viết. Công việc này không chỉ giúp bạn

gợi mở hướng khai thác thông tin mà trong một số trường hợp còn có thể giảm trừ rủi ro. Tuy nhiên, đây chỉ là điểm tựa ban đầu. Việc điều tra thực tế và khai thác thông tin luôn phát sinh những tình huống mới đòi hỏi bạn thích ứng và xử lý nhanh nhạy.

• Đưa câu chuyện về gần với độc giả

Theo quy luật tự nhiên, độc giả có xu hướng thích đọc thông tin nào gần gũi và ảnh hưởng trực tiếp đến họ và nơi họ sống hơn là một câu chuyện quan trọng nhưng ở quá xa hoặc khó hiểu. Trong quá trình viết về môi trường, bạn sẽ gặp tình huống này khá thường xuyên, nhất là khi viết về những vấn đề khô khan mang tính kỹ thuật hoặc chính sách pháp luật.

Môi trường luôn là đề tài hấp dẫn báo chí điều tra

PanNature tổ chức điền dã báo chí dành cho các bạn sinh viên năm cuối tại Vườn Quốc gia Xuân Thủy, Nam Định (Ảnh: PanNature)

Với những "ca khó" này, bạn cần tự chất vấn mình bằng những câu hỏi "Vậy nó có ý nghĩa gì?", "Thế thì sao?". Nếu tự mình trả lời được một cách rõ ràng nghĩa là bạn đã có thể đưa câu chuyện về gần với độc giả hơn.

Các nhà báo có kinh nghiệm đã xử lý rất khéo léo những "ca khó" tương tự. Thay vì đề cập trực tiếp những vấn đề vĩ mô hay phức tạp khó hiểu, họ rút ra thông điệp từ những câu chuyện, những nhân vật cụ thể. Để làm được điều này, trước hết, người viết phải thực sự hiểu được bản chất của vấn đề.

Trong cuốn *"Mười lời khuyên thực tế cho phóng viên môi trường"*, Tác giả Peter Nelson khuyên các phóng viên môi trường hai điều đơn giản nhưng cần thực hành thường xuyên, thứ nhất phải nhớ tới độc giả của mình, thứ hai nên đặt câu hỏi. Ông viết: *"Khi phóng viên mang độc giả trong đầu, họ thấy phải viết rõ ràng hơn và cung cấp đầy đủ thông tin liên quan để làm bài viết có nghĩa. Có nhà báo biện hộ rằng họ chỉ viết cho lượng độc giả giới hạn là các chuyên gia và phần lớn người ta không chú ý đến tin môi môi trường. Tôi không đồng ý. Mọi người đều quan tâm đến môi trường".*

• Đọc hiểu và tra cứu tài liệu

Đọc hiểu và tra cứu tài liệu sẽ là hoạt động thường xuyên của phóng viên môi trường, bất kể những người mới vào nghề hay nhà báo lâu năm. Càng viết sâu vào môi trường, đề tài của bạn sẽ càng mở rộng và liên hệ với nhiều vấn đề khác của xã hội, vì vậy bạn sẽ phải tham khảo thêm nhiều loại tài liệu khác nhau, từ báo cáo nghiên cứu, văn bản pháp luật, các kế hoạch quy hoạch của địa phương, báo cáo kiểm toán của doanh nghiệp... Bạn cần rèn luyện kỹ năng tra cứu nhanh và sắp xếp, lưu trữ tài liệu một cách khoa học. Việc biết thêm một vài ngoại ngữ, đặc biệt là

tiếng Anh, sẽ là một lợi thế quan trọng đối với bạn bởi các dạng tài liệu quốc tế này vô cùng phong phú để bạn có thể tra tìm.

• Sẵn sàng kết bạn với chuyên gia

Viết về môi trường liên quan nhiều đến vấn đề chuyên môn, đồng thời gắn với nhiều lĩnh vực khác trong cuộc sống, do đó, hãy dựa vào đội ngũ chuyên gia. Chuyên gia có thể là nhà khoa học, nhà quản lý đã nghỉ hưu, nhà hoạt động môi trường hay bất cứ ai giỏi về một lĩnh vực nào đó. Hãy chủ động tìm kiếm và kết nối quan hệ với chuyên gia và khai thác những am hiểu của họ vì đó thực sự là những "pho từ điển sống". Có nhiều cơ hội để bạn tìm thấy các chuyên gia, song hãy lưu tâm ở các sự kiện hội nghị, hội thảo chuyên đề.

Bản thân phóng viên viết về môi trường không nhất thiết phải trở thành chuyên gia nhưng cần có đủ kiến thức để đặt câu hỏi cho chuyên gia.

Việc sử dụng chuyên gia như thế nào cũng nên bàn qua một chút. Một số phóng viên chỉ tìm đến các chuyên gia khi họ cần nhân vật phỏng vấn và với họ, chuyên gia cũng chỉ là một "nguồn tin" như bất kỳ nguồn tin thông thường khác. Điều này có vẻ chưa ổn vì chuyên gia có thể giúp bạn nhiều hơn thế. Những cuộc trò chuyện bên lề với chuyên gia có thể cung cấp cho bạn thêm nhiều kiến thức và làm nảy ra các ý tưởng mới. Họ cũng giúp bạn kiểm chứng những thông tin chuyên môn được hiểu hoặc dùng chưa chuẩn.

• Chú ý tính dự báo

Trong khoa học môi trường, việc dự báo các tác động có thể xảy ra rất được đề cao bởi nếu để hậu quả môi trường xảy ra rồi, việc khắc phục, bồi hoàn cũng vô cùng phức tạp và tốn kém. Do đó, bạn nên lưu ý tham khảo ý kiến chuyên gia ở giai đoạn sớm của vấn đề bạn quan tâm hoặc một chủ trương dự án sắp triển khai.

Gắn với tính dự báo và lường trước các rủi ro, các nhà quản lý thường sử dụng công cụ "Đánh giá tác động môi trường - ĐTM", "Đánh giá môi trường chiến lược - ĐMC", được quy định trong Luật Bảo vệ môi trường và các Nghị Định, Thông tư hướng dẫn. Các thể chế tài chính quốc tế cũng thể hiện trách nhiệm giảm thiểu rủi ro này bằng việc áp dụng các bộ chính sách môi trường

Ảnh: PanNature

và xã hội[7], chính sách bảo trợ xã hội[8] và yêu cầu nhà đầu tư phải tuân thủ chặt chẽ. Đây là những công cụ mà phóng viên hoàn toàn có thể khai thác cho các bài viết của mình khi viết về tác động của các dự án phát triển. Để sử dụng được chúng, bạn cần dành thời gian nghiên cứu và có thể phải nhờ đến chuyên gia.

• Cân bằng mảng "xanh" và mảng "nâu"

Thông thường phóng viên có xu hướng phản ánh các vấn đề tiêu cực về môi trường nhiều hơn là tích cực và thường vào cuộc khi hậu quả môi trường đã lộ rõ. Điều này dễ dàng hơn cho người viết, tuy nhiên, việc đưa thông tin thiên về tiêu cực gây ảnh hưởng không tốt lên độc giả, khiến họ mất lòng tin và có cảm giác vấn đề môi trường ở đâu cũng ô nhiễm và bế tắc, tài nguyên ở đâu cũng bị tàn phá. Bản thân phóng viên nếu viết nhiều về tiêu cực cũng sẽ ảnh hưởng. Bạn nên chú ý những khía cạnh tích cực của môi trường để phản ánh nhiều hơn, cân bằng giữa "mảng xanh" và "mảng nâu".

Viết về giải pháp có nhiều hướng khai thác thông tin, chẳng hạn sử dụng ý kiến của các chuyên gia, tìm kiếm mô hình thành công hoặc bài học kinh nghiệm tương tự ở trong nước hoặc nước ngoài. Bạn cũng nên lưu ý các tổ chức hoạt động xã hội và vận động chính sách bởi họ tiếp cận với những sáng kiến, trào lưu tân tiến từ thế giới khá sớm và thường có những đề xuất mạnh dạn.

Trong thời đại công nghệ này, bạn cũng có thể tìm đến "đám đông" để tìm kiếm ý tưởng và giải pháp cho vấn đề mình theo đuổi bằng cách đưa lên các diễn đàn, mạng lưới trực tuyến hoặc các kênh truyền thông xã hội như Facebook, Twitter v.v. mặc dù việc này cũng có tính may rủi như "câu cá".

---

7. Ngân hàng Thế giới xây dựng bộ tiêu chuẩn về môi trường và xã hội, theo đó quy định chi tiết các tiêu chuẩn cho 10 lĩnh vực khác nhau, trong đó có nội dung đánh giá và Quản lý các Rủi ro và Tác động về Môi trường và Xã hội, phòng tránh ô nhiễm.

8. Ngân hàng Phát triển Châu Á (ADB) xây dựng ba chính sách bảo trợ xã hội, gồm: Chính sách Tái định cư bắt buộc, Chính sách về Dân tộc bản địa và Chính sách Môi trường.

4 Môi trường ++

Môi trường đặt trong một tổng hòa lớn hơn, đó là câu chuyện về phát triển. Kinh tế - Xã hội - Môi trường là ba trụ cột vững chắc của phát triển bền vững, vì vậy chúng không thể đứng tách rời. Hãy đặt đề tài của bạn trong một bối cảnh rộng hơn, gắn với quan điểm phát triển và "làm giàu" cho câu chuyện bằng những mối liên hệ giữa môi trường và các lĩnh vực khác nhau của đời sống, các mối quan tâm chung của xã hội như giáo dục, khoa học công nghệ, an ninh lương thực, đói nghèo...

Cũng nên lưu ý yếu tố giới và tiếng nói của những nhóm yếu thế và dễ bị tổn thương khi khai thác câu chuyện môi trường. Những đối tượng này thường bao gồm nhưng không chỉ giới hạn trong các nhóm được nêu ở đây: phụ nữ, trẻ em, người già, người dân tộc thiểu số, người khuyết tật.

Người dân thu mót quặng tại mỏ quặng Atimon ở Mậu Duệ, Yên Minh, Hà Giang (Ảnh: Hoàng Vũ Lan Phương)

PHẦN 3

XU HƯỚNG BÁO CHÍ HIỆN ĐẠI

Nhiều phóng viên cho rằng nắm bắt xu hướng truyền thông mới là việc của lãnh đạo các tòa soạn, nhưng thực tế không phải vậy. Lãnh đạo phải nắm bắt về chiến lược, về tầm nhìn, trong khi phóng viên cũng cần biết truyền thông đi về đâu để tự rèn luyện các kỹ năng phù hợp nhằm đáp ứng những đòi hỏi mới. Chúng tôi hy vọng những thông tin giới thiệu dưới đây sẽ giúp ích cho tất cả các phóng viên trẻ, không chỉ những bạn sẽ viết về môi trường.

Ảnh: Dương Văn Thọ/PanNature

1 Phóng viên đa nhiệm

Sinh viên năm cuối trường báo "tác nghiệp" tại Vườn Quốc gia Xuân Thủy (Ảnh: PanNature)

Thế giới đã bước vào thế kỷ 21 được 15 năm nhưng nhiều báo điện tử Việt Nam vẫn chưa hoạt động đúng kiểu của một tòa soạn báo điện tử. Xét về vĩ mô, lỗi phần nào là do nhiều cơ quan báo chí ở Việt Nam chưa ý thức được tầm quan trọng của báo điện tử, họ chỉ coi đó như phiên bản điện tử của tờ báo in, vẫn dành mọi nguồn lực cho báo in vì đây mới chính là cỗ máy kiếm tiền chủ yếu. Đa số các tòa soạn chỉ lập một phòng nhỏ để "chăm sóc" phiên bản điện tử, và nội dung trên phiên bản điện tử hầu như không khác biệt mấy so với bản in.

Ảnh: PanNature

Trong khi đó, các phóng viên-biên tập viên không được trang bị những kỹ năng cần thiết để tác nghiệp. Họ viết bài cho báo điện tử cũng không khác gì viết bài cho báo giấy, thậm chí còn bị coi là ẩu hơn. Sau khi kết thúc một sự kiện, phóng viên gửi một bài viết dạng văn bản cùng một số hình ảnh kèm theo là hết trách nhiệm. Nhiều sinh viên học khoa báo điện tử nhưng không hề biết thế nào là hệ thống quản trị nội dung (content management system), không biết các lệnh HTML cơ bản. Họ được học một chút về xử lý ảnh và video nhưng không có điều kiện tiếp cận với nhiều công nghệ truyền thông mới mà chỉ là những vấn đề lý thuyết cũ. Cho đến năm 2014, vấn đề tòa soạn hội tụ 2.0 vẫn chỉ được giảng dạy khá mơ hồ trong khi trên thế giới đã bước đến giai đoạn 3.0 – chú trọng hơn đến mobile và social media.

Sự phát triển của truyền thông trong tương lai đòi hỏi các phóng viên đa nhiệm, bên cạnh những phóng viên chuyên nghiệp về từng lĩnh vực. Các tòa soạn báo sẽ vẫn cần các phóng viên chuyên về ảnh, video… nhưng đa số phóng viên cũng phải biết cách xử lý văn bản lẫn các sản phẩm đa phương tiện khác. Phóng viên trong tương lai cần biết sử dụng thành thạo các thiết bị di động để có thể viết bài, quay phim, chụp ảnh mọi nơi mọi lúc. Phóng viên cần biết cách biên tập ảnh, video trên điện thoại di động để có thành phẩm chứ không chỉ là các sản phẩm thô. Phóng viên cần biết các thao tác với các hệ thống lưu trữ đám mây để gửi sản phẩm về tòa soạn, thay vì cách gửi nhiều rủi ro là gắn vào email. Phóng viên cũng cần biết cách ứng xử với mạng xã hội để khai thác thông tin, thẩm định thông tin và truyền bá thông tin. Ngoài ra, phóng viên cũng phải dần làm quen với các ứng dụng cho phép tường thuật trực tiếp (text, video) hay các công nghệ truyền thông mới hỗ trợ cho công việc.

Phóng viên cũng cần nắm bắt xu hướng tiêu thụ tin tức trong tương lai, nhất là khả năng tin tức được đưa lên nền tảng mới là các thiết bị đeo trên người, để có những cách tác nghiệp phù

hợp. Tiêu chuẩn báo chí là như nhau nhưng cách thể hiện chắc chắn là khác nhau tùy theo nền tảng xuất hiện thông tin đó. Một bài viết trên website thì rõ ràng phải khác bài viết cho báo in hay truyền hình, và một thông tin đưa lên chiếc đồng hồ đeo tay thì lại càng khác biệt.

Đang có một xu hướng trên thế giới là sử dụng công nghệ để giảm bớt nhân sự của các tòa soạn. Hoặc một số trang tin tức khuyến khích phóng viên sử dụng điện thoại di động khi tác nghiệp và sa thải các phóng viên ảnh chuyên nghiệp. Việc này báo trước một tương lai khá ảm đạm cho nghề báo, khi các phóng viên sử dụng cách tác nghiệp truyền thống tuy tạo ra sản phẩm chất lượng cao nhưng có thể dễ dàng bị mất việc khi lãnh đạo một tờ báo thỏa hiệp về chất lượng để cắt chi phí sản xuất.

Có câu nói rằng "nhất nghệ tinh, nhất thân vinh". Câu này hoàn toàn không sai nhưng xét về kỹ năng cần thiết đối với một nhà báo của tương lai thì "biết nhiều vẫn không bao giờ đủ".

Phóng viên tác nghiệp tại Đồng bằng Sông Cửu Long để tìm hiểu về tình trạng sạt lở đê biển
(Ảnh: Đỗ Hải Linh/PanNature)

2 Một số xu hướng báo chí hiện đại

Có thể nói, khoảng thời gian vài năm qua đã cho thấy một loạt các xu hướng nổi lên của báo chí hiện đại. Trước đây, giới nghiên cứu đã bàn rất nhiều về những thuật ngữ như multi-media, social media, tòa soạn hội tụ, hay chuyện kết hợp báo in và website như thế nào, thậm chí về kỹ thuật là những tranh cãi giữa xu hướng native apps (ứng dụng cài đặt trên máy di động) và HTML5. Song tất cả đã phải nhường chỗ cho một loạt các xu hướng mới. Có thể tạm liệt kê như sau:

- Báo chí đa nền tảng (Multi-media, Multi-platform)
- Báo chí di động (Mobile Media, Mobile Journalism)
- Báo chí xã hội (Social Media, Social Journalism)
- Báo chí dữ liệu (Data Journalism)
- Báo chí sáng tạo (Innovative Journalism)
- Báo chí Hợp tác toàn cầu (Global collaborative journalism)
- Siêu tác phẩm báo chí (Digital mega-stories)
- Các thiết bị đeo trên người ("Wearables")
- Trí tuệ nhân tạo (Artificial Intelligence)

1 Giờ đây báo chí phải hướng đến **đa nền tảng.** Chỉ báo in, truyền hình hay website thì chưa đủ mà phải đồng thời có các phiên bản cho máy tính bảng và điện thoại di động theo thiết kế chuyển đổi linh hoạt (responsive design). Thậm chí các ứng dụng cho mobile cũng biến chuyển liên tục để dần tập trung khai thác các thị trường ngách nhằm tạo ra lợi nhuận, thay vì chỉ tranh đua để chứng tỏ sự hiện diện của mỗi tờ báo trên nền tảng mới mẻ này. Người ta còn hướng tới các nền tảng

Ảnh: PanNature

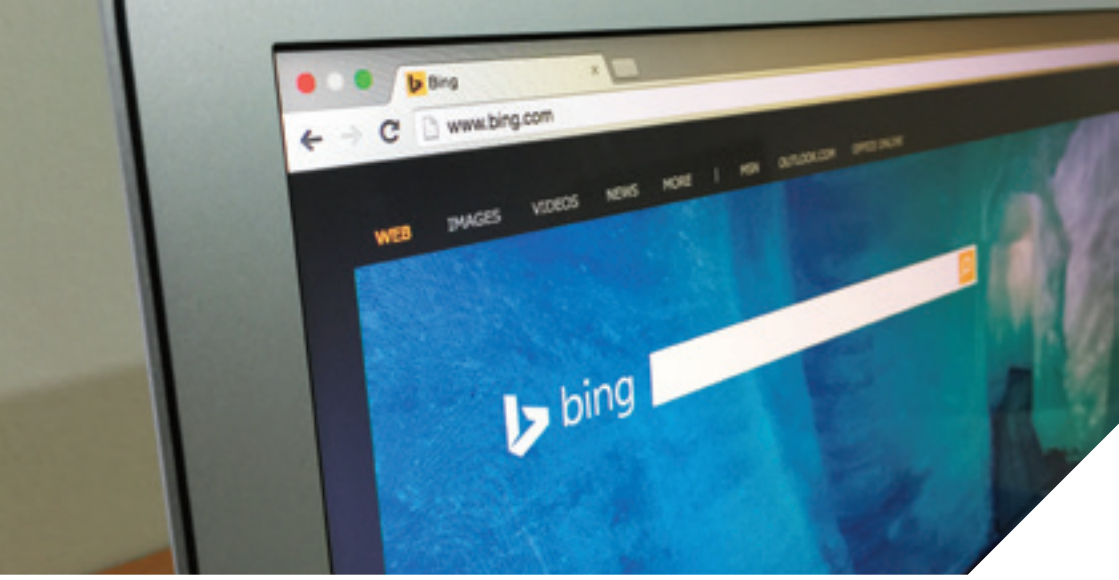

Ảnh: Admix studio

còn chưa trở nên thông dụng và chưa thành sản phẩm thương mại, ví dụ như các thiết bị đeo trên người (wearables) như vòng đeo tay hoặc kính.

Mức độ "đa nền tảng" cũng ngày càng trở nên cao cấp hơn chứ không chỉ đơn giản là việc sử dụng cùng một mật khẩu để truy cập. Độc giả xem báo in có thể dùng điện thoại di động "đánh dấu" một bài viết và xem lại trên thiết bị điện tử khi có thời gian, hoặc truy cập mã QR để theo dõi các sản phẩm đa phương tiện như đồ họa hoặc video. Hoặc một độc giả đang theo dõi một bài viết trên máy tính, khi rời bàn làm việc để di chuyển thì có thể truy cập thẳng vào bài viết đó trên máy tính bảng hoặc điện thoại di động. Nhờ tính năng cá nhân hóa và địa phương hóa, hệ thống có thể "hiểu" nhu cầu người dùng để giới thiệu loại nội dung phù hợp trên mọi nền tảng.

Các thiết bị đeo trên người được cho là nền tảng tương lai mang lại hiệu quả to lớn cho nhiều mặt của cuộc sống, đặc biệt là về y tế. Đối với báo chí và truyền thông, đây cũng là một kênh tiếp cận quan trọng. Hiện đã có những ứng dụng cho phép đọc tin nhanh trên đồng hồ đeo tay cũng như những thử nghiệm cho kính Google Glass.

2 Thời đại mobile media đang tới gần, và đương nhiên báo chí cũng phải chuyển sang tập trung hơn vào **báo chí di động.** Trong lúc khái niệm "web first" (ưu tiên trước hết cho website) còn chưa trở nên phổ biến với nhiều cơ quan báo chí, nhất là những tờ báo in đang còn cố níu kéo vì lo mất nguồn quảng cáo lớn, thì đã xuất hiện xu hướng "mobile first." Không ít tờ báo trên thế giới cho biết số lượng đọc báo qua điện thoại di động của họ đã vượt cả website. Đầu tư cho một phiên bản mobile – dù là ứng dụng tải xuống điện thoại dạng native app hay sử dụng trình duyệt với công nghệ HTML5 (mobile web) – hiện khá đơn giản và không quá tốn kém chi phí nên không còn trở ngại nào về kỹ thuật, song không phải tất cả các cơ quan báo chí đều có "chiến lược mobile" cụ thể.

Ảnh: Admix studio

Nói chung, phiên bản mobile của các cơ quan báo chí Việt Nam không khác gì với phiên bản cho máy tính. Thực tế, với một màn hình nhỏ (cho dù nhiều máy phablet có màn hình hơn 5 inch), lại chủ yếu được xem theo chiều dọc (portrait) và cách thức tiếp nhận nội dung của người dùng hoàn toàn khác biệt, việc tạo ra nội dung dành riêng cho điện thoại di động là điều hiển nhiên. Nhiều ứng dụng đọc báo của nước ngoài

được thiết kế riêng cho điện thoại nên hình ảnh được làm lại, cách di chuyển (navigation) cũng khác so với khi đọc bằng máy tính, độ dài của thông tin và cách thức kết nối từ thông tin này sang thông tin khác cũng được chỉnh sửa cho phù hợp.

Mặt khác, điện thoại di động không chỉ là nền tảng đọc báo mà còn là nền tảng tác nghiệp. Các nhà báo trước đây dùng bút, máy chữ, sau đó chuyển sang máy tính và giờ đây chỉ cần dùng điện thoại di động là kết hợp cả máy tính lẫn máy ảnh và máy quay phim. Để làm được điều đó thì điều quan trọng trước hết là người phụ trách phiên bản di động phải có "tư duy mobile," kế đó là việc đào tạo kỹ năng cho các phóng viên để có thể tác nghiệp linh hoạt với chiếc điện thoại di động của mình: họ có thể viết tin văn bản và cập nhật nội dung nhanh chóng cho tòa soạn, biết chụp ảnh, quay video và biên tập cơ bản bằng những ứng dụng trên điện thoại di động, thậm chí có thể sử dụng những ứng dụng truyền thông mới (new media) để tường thuật trực tiếp, truyền phát video trực tiếp (live streaming) lên thẳng website. Đương nhiên, sử dụng điện thoại nghĩa là phải chấp nhận thỏa hiệp phần nào về chất lượng hình ảnh và video, song báo chí hiện đại cho phép điều này bởi đặt nặng tính thời sự hơn tính nghệ thuật. Ngoài ra, công nghệ càng ngày càng hiện đại và có nhiều phụ kiện hỗ trợ nên chất lượng chụp ảnh/quay phim của điện thoại di động càng ngày càng cải thiện.

3 Giờ đây, truyền thông xã hội không phải là một lựa chọn của báo chí nữa mà đã trở thành điều bắt buộc trong hoạt động tác nghiệp hằng ngày. Chính vì thế trên trang đào tạo báo chí nổi tiếng Poynter.org có hẳn mục **"social journalism."** Pageview (số lượt xem) của mỗi tin bài một thời từng được coi là thước đo hiệu quả tin tức, nhưng hiện nay các tòa soạn chú trọng hơn đến chỉ số tương tác qua mạng xã hội, bao gồm cả số lần "like," các bình luận luận hay số lần được chia sẻ. Tự tương tác của người xem (engagement) đang trở thành tiêu chí đánh giá chất lượng của bài viết. Và đương nhiên, số lượng truy cập

Ảnh: Admix studio

từ mạng xã hội đang ngày càng trở nên quan trọng đối với các báo điện tử, bên cạnh lượng truy cập trực tiếp và truy cập từ các trang khác (referral). Một bài viết trên báo giờ đây không chỉ nhằm đến độc giả mà còn phải nhằm đến bạn bè của độc giả vì có như vậy thì bài viết mới dễ được chia sẻ và tiếp tục được lan truyền. Đang có một quan điểm gọi là "social first" đối với các tòa soạn hiện đại, nghĩa là khi có thông tin nóng thì thậm chí được chia sẻ trước hết lên mạng xã hội.

Ảnh: Admix studio

Báo chí xã hội còn có nghĩa là biết sử dụng mạng xã hội để tác nghiệp. Các nhà báo hiện nay phải biết dùng mạng xã hội để khai thác thông tin, thẩm định thông tin và truyền phát thông tin. Rõ ràng trong thời đại thế giới phẳng và kết nối chặt chẽ qua mạng xã hội hiện nay, khi bất kỳ ai cũng có thể trở thành một nhà báo công dân với chiếc máy điện thoại có camera, các nhà báo không phải là những người duy nhất có khả năng lan truyền thông tin. Rất nhiều tin tức xuất hiện sớm nhất trên mạng xã hội và nội dung do người dùng khởi tạo (user-generated content) đang được coi là một phần quan trọng trên báo chí. Đương nhiên, theo tiêu chuẩn báo chí chuyên nghiệp, nhà báo sử dụng mạng xã hội chỉ mang tính tham khảo, coi đó như một nguồn tin ban đầu, sau đó phải tìm cách thẩm định thông tin đó. Kỹ năng sử dụng mạng xã hội hiệu quả sẽ giúp phóng viên thậm chí thẩm định thông tin qua kênh này sau khi tiếp nhận thông tin, và khi hoàn thành sản phẩm thông tin thì biết cách truyền bá sản phẩm của mình một cách nhanh nhất.

4 **Báo chí dữ liệu** là một thể loại mới trở nên phổ biến trong vài năm trở lại đây, song thực tế nó đã được sử dụng từ cách đây cả thế kỷ. Tuy nhiên, báo chí dữ liệu chỉ thực sự phát triển cùng với sự phát triển của công nghệ cũng như sự lan truyền của Internet. Thế giới bước vào kỷ nguyên "Big Data" thì báo chí dữ liệu lại càng trở nên quan trọng. Có nhiều cơ quan báo chí nước ngoài xây dựng riêng các nội dung dữ liệu kiểu này, cung cấp nội dung "thô" để người đọc tự tìm hiểu và có đánh giá riêng (đương nhiên, nếu muốn, độc giả có thể tham khảo thêm các ý kiến của chuyên gia).

Nhiều năm trước, tin đồ họa đã được dùng rất nhiều trên báo in, từ những thông tin thời tiết đơn giản cho đến những nội dung phức tạp hơn, được trình bày công phu bằng các phần mềm xử lý hình ảnh, và một hình vẽ mô tả một trận chiến tấn công lực lượng khủng bố, một thảm họa động đất-sóng thần hay công tác chuẩn bị cho một giải đấu thể thao rõ ràng trực quan và dễ

hiểu hơn nhiều so với một bài viết bằng văn bản. Đương nhiên, một tin đồ họa không thể thay thế hoàn toàn cho các nội dung thông tin khác, nhưng nếu được dùng với vai trò bổ trợ sẽ mang lại hiệu quả thông tin cao hơn nhiều. Gần đây, cách làm tin đồ họa trở nên dễ dàng hơn nhiều với những chương trình trên Internet, trong đó các gói dịch vụ dành cho những cơ quan báo chí chuyên nghiệp đòi hỏi phải trả phí để được truy cập những tiện ích cao cấp, hoặc cung cấp đội ngũ hỗ trợ triển khai nội dung theo yêu cầu.

Cấp độ cao hơn nữa là đồ họa tương tác, tăng tính trực quan và lôi kéo sự tham gia của độc giả. Thay vì những hình ảnh tĩnh, độc giả có thể theo dõi sự phát triển của sóng thần, hoạt động của tàu thăm dò Sao Hỏa, tuyến bay của chiếc máy bay bị mất tích... Được sử dụng nhiều nhất chính là trong lĩnh vực thể thao, ví dụ những dịch vụ cho phép theo dõi trực tiếp các trận đấu, thông tin về các cầu thủ, thậm chí cả phân tích dữ liệu tự động để đưa ra các kết quả phỏng đoán trước trận đấu.

InfoAmazonia được coi là một trong những ý tưởng tiên phong ứng dụng báo chí dữ liệu vào chủ đề môi trường, cụ thể hơn là theo dõi biến động của rừng Amazon. Trang web này sử dụng các bản đồ, dữ liệu mở từ vệ tinh kết hợp với các câu chuyện môi trường được liên kết trực tuyến, cho phép độc giả có thể tự mình khám phá những diễn biến đang xảy ra đối với khu rừng nhiệt đới lớn nhất hành tinh này.
Tham khảo: www.infoamazonia.org

INFOAMAZONIA

5 Báo chí hiện đại cũng đồng nghĩa với nhiều sáng tạo. Một tác phẩm báo chí giờ đây không đơn giản là mấy trăm, mấy ngàn từ kèm theo bức ảnh minh họa, hoặc một đoạn âm thanh, một phóng sự hình ảnh. Báo chí hiện nay kết hợp tất cả những gì có thể để cách trình bày trở nên hấp dẫn, thu hút hơn, sử dụng cả nhiều công nghệ, phầm mềm, thiết bị tối tân và độc đáo. Nhưng quan trọng hơn là phải có tư duy sáng tạo và sáng tạo không ngừng. Một sản phẩm báo chí sáng tạo có thể tạo sức hút cao gấp nhiều lần một sản phẩm báo chí thông thường.

Ảnh: PanNature

Có rất nhiều cách sáng tạo để làm cho một tác phẩm báo chí trở nên hấp dẫn hơn, từ những tác phẩm quy mô kiểu như phóng sự đoạt giải báo chí Pulitzer của New York Times là "Snowfall" hay tác phẩm tương tự của The Guardian về một vụ cháy rừng – với cách gọi tạm thời là digital mega-stories **(Siêu tác phẩm báo chí)** – cho đến việc sử dụng photomap hay các ứng dụng trên điện thoại di động của một số cơ quan báo chí Hong Kong nhằm phản ánh vụ biểu tình chiếm Trung tâm gần đây, việc sử dụng hình đồ họa 3D của một hãng cung ứng truyền thông Đài Loan, hay ở Việt Nam là bản tin bằng nhạc rap của báo điện tử VietnamPlus.

Sự sáng tạo là không giới hạn, và sự sáng tạo đó nếu giúp chuyển tải được nội dung trên báo chí thì có thể mang lại hiệu quả vô cùng to lớn. Nhiều ý kiến chuyên gia cho rằng dự án đặc biệt "Snowfall" báo hiệu một xu hướng làm báo mới trong tương lai, kết hợp thông minh cả nội dung văn bản lẫn video, ảnh và đồ họa 3D. Sau New York Times, một số cơ quan báo chí trên thế giới cũng như ở Việt Nam đã thử áp dụng cách làm này với chi phí rẻ hơn rất nhiều. Bản tin RapNewsPlus của VietnamPlus cũng được thế giới thừa nhận bằng giải nhất cho thể loại Digital First của tổ chức báo chí danh tiếng WAN-IFRA.

Có một thuật ngữ mới ra đời là "drone journalism" – báo chí sử dụng thiết bị bay không người lái. Sẽ còn nhiều tranh cãi liên quan tính pháp lý của việc sử dụng các thiết bị này cũng như vấn đề bảo vệ quyền riêng tư, song một thực tế không thể phủ nhận là những chiếc máy bay không người lái với đủ mọi kích cỡ, đủ mọi tính năng, càng ngày càng hiện đại có khả năng bay xa và bay cao, lại có giá thành hợp lý, đang trở thành những công cụ đắc lực cho hoạt động báo chí khi xảy ra thiên tai, cháy nổ, tai nạn...

6 Cũng nhờ sự phát triển vô cùng nhanh chóng của công nghệ mà giờ đây chúng ta có nhiều sản phẩm thông minh, giúp giảm sức lao động của các nhà báo. Nhiều công đoạn trong quá trình tác nghiệp được hệ các thiết bị, phần mềm "trí tuệ nhân tạo" tự động hỗ trợ, không chỉ giảm gánh nặng cho con người mà còn tăng mức độ chuẩn xác của nội dung, đồng thời nâng cao hiệu suất công việc. Các phần mềm biên tập và phát hiện đạo báo xuất sắc như Grammarly bắt đầu được nhiều cơ quan báo chí sử dụng, thậm chí một số hãng thông tấn lớn sử dụng robot để viết các bản tin thị trường thay con người. Tất nhiên, vai trò của các nhà báo "bằng xương bằng thịt" là không thể thay thế, nhưng điều không phải bàn cãi là trí tuệ nhân tạo có khả năng giúp một tờ báo tối giản nhân lực hoặc giúp cho quy trình sản xuất trở nên nhanh chóng và hiệu quả hơn.

Ảnh: PanNature

Ảnh: Nguyễn Việt Dũng - Trần Thanh Thủy/PanNature

PHẦN 4

KẾT NỐI

Sưu tầm và quản lý danh bạ (địa chỉ kết nối) là công việc thường trực của người làm báo, đặc biệt là đối với các phóng viên trẻ, bởi với họ, mỗi một địa chỉ không chỉ là nguồn thông tin nhanh nhạy mà còn là nguồn xác nhận và kiểm chứng thông tin hữu ích. Sự chủ động trong khâu kết nối giữa các bên liên quan sẽ giúp phóng viên hoàn thành tốt sản phẩm bài viết của mình, đồng thời tạo dựng mối quan hệ tin cậy, dài lâu. Và thật không quá khi nói rằng, một trong những tài sản quan trọng và đáng giá nhất của mỗi nhà báo, đó chính là danh bạ địa chỉ các đối tác trong quá trình tác nghiệp.

Với mong muốn đóng góp một phần nhỏ nhằm giúp bạn kiến tạo nên những sản phẩm bài viết chất lượng, đồng thời tạo dựng và duy trì mối liên kết cần thiết với các bên liên quan, nhóm biên tập xin cung cấp địa chỉ liên hệ của một số cơ quan nhà nước; đơn vị nghiên cứu; tổ chức phi chính phủ trong nước và quốc tế về môi trường; tổ chức báo chí, truyền thông. Lưu ý nhỏ với bạn là những địa chỉ này có thể thay đổi theo thời gian và việc tra cứu lại trước khi sử dụng hoặc lưu trữ là điều cần thiết.

Cơ quan nhà nước

BỘ TÀI NGUYÊN VÀ MÔI TRƯỜNG

Số 10 Tôn Thất Thuyết, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 043 795 6868
Fax: 043 835 9221
Email: portal@monre.gov.vn
Website: www.monre.gov.vn

Tổng cục Môi trường
Số 10, Tôn Thất Thuyết, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 043 795 6868 (máy lẻ 3241)
Fax: 043 822 3189
Website: www.vea.gov.vn

Tổng cục Quản lý đất đai
78/9 Giải Phóng, Phường Phương Mai, Quận Đống Đa, TP. Hà Nội
ĐT: 043 629 0196
Fax: 043 629 0210
Website: www.gdla.gov.vn

Tổng cục Biển và Hải đảo Việt Nam
Số 10 Tôn Thất Thuyết, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 043 795 6868

Tổng cục Địa chất Khoáng sản Việt Nam
Số 6 Phạm Ngũ Lão, Quận Hoàn Kiếm, TP. Hà Nội
ĐT: 043 826 0674
Fax: 043 825 4734
Email: webmaster@dgmv.gov.vn
Website: www.dgmv.gov.vn

Cục Kiểm soát hoạt động khoáng sản
Số 6 Phạm Ngũ Lão, Quận Hoàn Kiếm, TP. Hà Nội
ĐT: 043 933 6339

Cục Khí tượng thủy văn và Biến đổi khí hậu
Số 10 Tôn Thất Thuyết, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 043 775 9430 / 043 775 9431
Fax: 043 775 9382
Email: info@dmhcc.gov.vn
Website: www.dmhcc.gov.vn

Cục Quản lý tài nguyên nước
Tầng 16, nhà A, số 10 Tôn Thất Thuyết, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 043 943 7279 / 043 943 7080
Fax: 043 943 7417
Email: cqltnn@monre.gov.vn
Website: www.dwrm.gov.vn

Cục Bảo tồn đa dạng sinh học, Tổng cục Môi trường
Số 10 Tôn Thất Thuyết, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 043 941 2027
Fax: 043 941 2028
Email: cucbtddsh@vea.gov.vn

Cục Kiểm soát ô nhiễm, Tổng cục Môi trường
Số 10 Tôn Thất Thuyết, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 043 771 3175
Fax: 043 771 3176
Email: cuckson@vea.gov.vn

Cục Quản lý chất thải và Cải thiện môi trường, Tổng cục Môi trường
Số 10 Tôn Thất Thuyết, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 0437868431 - Fax: 0437868430
Email: cucqlct&ctmt@vea.gov.vn

Cục Thẩm định và Đánh giá tác động môi trường, Tổng cục Môi trường
Số 10 Tôn Thất Thuyết, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 043 773 4916
Fax: 043 773 4986
Email: cuctd&dtm@vea.gov.vn
Website: www.eia.vn

Viện Chiến lược chính sách tài nguyên và môi trường
Số 479 Hoàng Quốc Việt, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 043 793 1629 / 043 793 1627
Fax: 043 793 1730
Email: info@isponre.gov.vn
Website: www.isponre.gov.vn

Viện Khoa học địa chất và khoáng sản
Số 67 Chiến Thắng, Phường Văn Quán, Quận Hà Đông, TP. Hà Nội
ĐT: 043 854 4386
Fax: 043 854 2125
Website: www.vigmr.vn

Viện Khoa học Khí tượng Thủy văn và Môi trường
Số 23, ngõ 62 Nguyễn Chí Thanh, Quận Đống Đa, TP. Hà Nội
ĐT: 043 773 3090
Fax: 043 835 5993
Email: khoahoc@imh.ac.vn
Website: www.imh.ac.vn

Quỹ Bảo vệ Môi trường Việt Nam
Tầng 6, Tòa nhà LOD, số 38 Trần Thái Tông, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 043 795 1221
Fax: 043 942 6329
Website: www.vepf.vn

Trung tâm Quan trắc Môi trường, Tổng cục Môi trường
Số 556 Nguyễn Văn Cừ, TP. Hà Nội
ĐT: 043 577 1816
Fax: 043 577 1855
Email: cemdi@vea.gov.vn
Website: www.quantracmoitruong.gov.vn

Trung tâm Quy hoạch và Điều tra tài nguyên nước quốc gia
Số 93/95 Vũ Xuân Thiều, Phường Sài Đồng, Quận Long Biên, TP. Hà Nội
ĐT: 043 674 0499
Fax: 043 674 0491
Email: banbientapnawapi@gmail.com
Website: www.nawapi.gov.vn

BỘ NÔNG NGHIỆP VÀ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

Số 02 Ngọc Hà, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 043 846 8161 / 043 843 9901
Fax: 043 845 4319
Email: bnn@mard.gov.vn
Website: www.mard.gov.vn

Tổng cục Lâm nghiệp
Nhà A3-B9, số 2 Ngọc Hà, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 043 843 8792
Fax 043 843 8793
Email: ln@mard.gov.vn
Website: tongcuclamnghiep.gov.vn

Tổng cục Thủy sản
Số 10 Nguyễn Công Hoan, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 043 724 5370
Fax: 043 724 5120
Website: www.fistenet.gov.vn; www.tongcucthuysan.gov.vn

Tổng cục Thủy lợi
Nhà A4, số 2 Ngọc Hà, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 043 733 8780 / 043 733 5706
Fax: 043 733 5702
Email: tl@mard.gov.vn
Website: www.wrd.gov.vn

Cục Kiểm lâm
Nhà A3, số 2 Ngọc Hà, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 043 733 5674 / 043 733 5680
Fax: 043 733 5685
Trực Phòng cháy chữa cháy rừng: 043 733 5680
Email: kl@mard.gov.vn
Website: www.kiemlam.org.vn

Cục Bảo vệ thực vật
Số 149 Hồ Đắc Di, Quận Đống Đa, TP. Hà Nội
ĐT: 043 851 9451 / 043 8574663
Fax: 043 533 0043
Email: contact@ppd.gov.vn; ppdvn@fpt.vn
Website: www.ppd.gov.vn

Cục chế biến Nông Lâm Thủy sản và nghề muối
Số 10 Nguyễn Công Hoan, Phường Ngọc Khánh, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 043 771 1118
Fax: 043 771 1125
Email: chebien@mard.gov.vn
Website: www.chebien.gov.vn

Vụ Bảo tồn thiên nhiên, Tổng cục Lâm nghiệp
Nhà A3-B9, số 2 Ngọc Hà, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 043 733 1673
Website: www.donc.vnforest.gov.vn

Vụ Khoa học, Công nghệ và Môi trường
Tầng 1, nhà A9, số 2 Ngọc Hà, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 043 823 7534
Fax: 043 843 3637
Email: khcn@mard.gov.vn

Vụ Hợp tác quốc tế
Tầng 1, nhà A10, số 2 Ngọc Hà, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 043 845 9670
Fax: 043 733 0752
Email: htqt@mard.gov.vn

Vụ Phát triển rừng, Tổng cục Lâm nghiệp
Nhà A3-B9, số 2 Ngọc Hà, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 043 843 8795

Vụ Sử dụng rừng, Tổng cục Lâm nghiệp
Nhà A3-B9, số 2 Ngọc Hà, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 043 843 8813

Cục Quản lý đê điều và phòng chống lụt bão, Tổng cục Thủy lợi
Nhà A4, số 2 Ngọc Hà, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 043 733 5804/ 043 733 5694
Fax: 043 733 5701
Email: pclb@mard.gov.vn

Viện Quy hoạch thủy lợi
162A Trần Quang Khải, Quận Hoàn Kiếm, TP. Hà Nội
ĐT: 043 825 4081
Fax: 043 825 2807
Email: iwrp.hanoi@hn.vnn.vn

Viện Điều tra Quy hoạch rừng
Xã Vĩnh Quỳnh, huyện Thanh Trì, TP. Hà Nội
ĐT: 043 861 7958
Fax: 043 861 2881
Email: fipivn@hn.vnn.vn
Website: www.fipi.vn

Cơ quan quản lý CITES Việt Nam, Tổng cục Lâm nghiệp
Nhà A3-B9, số 2 Ngọc Hà, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 043 733 5676

Văn phòng Điều phối Đối tác Hỗ trợ ngành Lâm nghiệp
Tầng 3, nhà A8, số 10 Nguyễn Công Hoan, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 043 762 9412
Email: fssp@hn.vnn.vn
Website: www.vietnamforestry.org.vn

Văn Phòng REDD+ Việt Nam
Số 10 Nguyễn Công Hoan, TP. Hà Nội
ĐT: 043 724 5805
Website: www.vietnam-redd.org

Văn phòng Ban chỉ đạo Phòng chống lụt bão Trung ương
ĐT: 043 733 5694 / 043 733 5697
Fax: 043 733 5701

Văn phòng thường trực Ban chỉ đạo FLEGT và Lacey, Tổng cục Lâm nghiệp
Phòng 405, nhà B9, số 2 Ngọc Hà, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 043 848 9854

Văn phòng Quỹ Bảo vệ và Phát triển rừng Việt Nam
Tầng 1, nhà A5, số 10 Nguyễn Công Hoan, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 043 724 6771

Văn phòng Chương trình UN-REDD Việt Nam
Phòng 805, Tòa nhà Artex, 172 Ngọc Khánh, TP. Hà Nội
Website: www.vietnam-red.org

BỘ CÔNG THƯƠNG

Số 54 Hai Bà Trưng, Quận Hoàn Kiếm, TP. Hà Nội
ĐT: 042 220 2222
Fax: 043 222 0252
Website: www.moit.gov.vn

Tổng cục Năng lượng
54 Hai Bà Trưng, Quận Hoàn Kiếm, TP. Hà Nội
ĐT: 042 220 2528

Cục Điều tiết Điện lực
D10 Khuất Duy Tiến, Quận Thanh Xuân, TP. Hà Nội
ĐT: 042 214 7474
Fax: 043 554 3008
Website: www.erav.vn

Cục Hóa chất
Số 21 Ngô Quyền, Quận Hoàn Kiếm, TP. Hà Nội
ĐT: 042 220 5057
Fax: 042 220 5038
Website: www.cuchoachat.gov.vn

Cục Kỹ thuật an toàn và Môi trường công nghiệp
Số 25 Ngô Quyền, Quận Hoàn Kiếm, TP. Hà Nội
ĐT: 042 221 8320
Fax: 042 221 8321
Email: cucatmt@moit.gov.vn
Website: www.atmt.gov.vn

BỘ KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ

Số 113 Trần Duy Hưng, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 043 943 7056 / 043 943 8970 / 043 556 0696
Fax: 043 943 9733
Website: www.most.gov.vn

Tổng cục Tiêu chuẩn Đo lường chất lượng
Số 8 Hoàng Quốc Việt, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 043 756 3900
Fax: 043 836 1556
Email: tttt@tcvn.gov.vn
Website: www.portal.tcvn.vn

Cục An toàn bức xạ và hạt nhân
Tầng 14, 113 Trần Duy Hưng, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 043 942 8636
Fax: 043 822 0298
Email: official.mail@varans.vn
Website: www.varans.vn

Cục Năng lượng nguyên tử
Tầng 10 Tòa nhà Bộ Khoa học và Công nghệ,
113 Trần Duy Hưng, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 043 826 3251
Fax: 043 941 2970
Website: www.vaea.gov.vn

BỘ Y TẾ

Số 138A Giảng Võ, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 046 273 2273
Fax: 046 846 4051
Email: byt@moh.gov.vn
Website: www.moh.gov.vn

Cục Quản lý môi trường y tế
Ngõ 135 Núi Trúc, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 043 736 8395
Fax: 043 736 8394
Website: www.vihema.gov.vn

BỘ CÔNG AN

Số 44 Yết Kiêu, Quận Hoàn Kiếm, TP. Hà Nội
ĐT: 043 822 6602 / 069 425 45
Fax: 069 410 38 / 043 942 0223
Website: www.mps.gov.vn

Cục Cảnh sát Môi trường (PC49) - Bộ Công an
Số 499 Nguyễn Trãi, Quận Thanh Xuân, TP. Hà Nội
ĐT: 069 452 27
Email: quantri@canhsatmoitruong.gov.vn
Website: www.canhsatmoitruong.gov.vn

BỘ GIAO THÔNG VẬN TẢI

Số 80 Trần Hưng Đạo, Quận Hoàn Kiếm, TP. Hà Nội
ĐT: 043 942 4015 / 043 942 0185
Fax: 043 942 3291
Website: www.mt.gov.vn

Vụ Môi trường - Bộ Giao thông Vận tải
Số 80 Trần Hưng Đạo, Quận Hoàn Kiếm, TP. Hà Nội
ĐT: 043 942 0150

BỘ KẾ HOẠCH VÀ ĐẦU TƯ

Số 6B Hoàng Diệu, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 080 433 58 / 043 845 5298
Fax: 043 823 4453
Email: ttth@mpi.gov.vn
Website: www.mpi.gov.vn

Vụ Khoa học, Giáo dục, Tài nguyên và Môi trường
6B Hoàng Diệu, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 080 444 32

ỦY BAN KHOA HỌC, CÔNG NGHỆ VÀ MÔI TRƯỜNG QUỐC HỘI

Số 35 Ngô Quyền, Quận Hoàn Kiếm, TP. Hà Nội
ĐT: 080 464 04

VỤ KHOA HỌC, CÔNG NGHỆ VÀ MÔI TRƯỜNG, BAN TUYÊN GIÁO TRUNG ƯƠNG

Số 2B Hoàng Văn Thụ, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 080 454 80

VĂN PHÒNG THƯỜNG TRỰC ỦY BAN SÔNG MÊ KÔNG VIỆT NAM

Số 23 Hàng Tre, Quận Hoàn Kiếm, TP. Hà Nội
ĐT: 043 825 5596 / 043 825 4785
Email: vnmc@hn.vnn.vn
Website: www.vnmc.gov.vn

Các đơn vị nghiên cứu khoa học, các hội, liên hiệp hội

Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ Việt Nam
Số 18 Hoàng Quốc Việt, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 043 756 4335
Fax: 043 836 3122
Email: thongtin@vast.vn
Website: www.vast.ac.vn

Viện Sinh thái Tài nguyên Sinh vật
Số 18 Hoàng Quốc Việt, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 043 836 0169
Fax: 043 836 1196
Email: iebr@iebr.ac.vn
Website: www.iebr.ac.vn

Viện Vật lý Địa cầu
Nhà A8, 18 Hoàng Quốc Việt, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 043 756 4380
Fax: 043 836 4696

Viện Địa chất và Địa vật lý Biển
Nhà A27, 18 Hoàng Quốc Việt, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 043 756 3532
Fax: 043 756 1647
Email: dcdvlb@imgg.vast.vn
Website: www.imgg.vast.vn

Viện Khoa học Năng lượng
Nhà A9, số 18 Hoàng Quốc Việt, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 043 756 4341
Fax: 043 791 2224
Email: vanthu@ies.vast.vn
Website: www.ies.vn

Viện Tài nguyên và Môi trường biển
Số 246 phố Đà Nẵng, Phường Cầu Tre, Quận Ngô Quyền, TP. Hải Phòng
ĐT: 031 376 1523
Fax: 031 376 1521
Email: imervn@imer.ac.vn
Website: www.imer.ac.vn

Tổng hội Địa chất Việt Nam
Số 6 Phạm Ngũ Lão, Quận Hoàn Kiếm, TP. Hà Nội
ĐT: 043 826 0752
Email: tonghoidiachat@gmail.com
Website: www.tonghoidiachat.vn
Viện Khoa học và Kỹ thuật Môi trường,
Đại học Xây dựng Hà Nội
Số 55 Giải Phóng, TP. Hà Nội
ĐT: 043 869 1604

Viện Khoa học và Công nghệ Môi trường,
Đại học Bách khoa Hà Nội
Nhà C10, P301 Đại Học Bách Khoa Hà Nội,
Số 1 Đại Cồ Việt, Quận Hai Bà Trưng, TP. Hà Nội
ĐT: 043 868 1686
Fax : 043 869 3551
Email: inest@hust.edu.vn
Website: www.inest.hut.edu.vn

Trung tâm Nghiên cứu Tài nguyên và Môi trường (CRES),
Đại học Quốc gia Hà Nội
Số 19 Lê Thánh Tông, Quận Hoàn Kiếm, TP. Hà Nội
ĐT: 043 825 3506
Fax: 043 826 2923
Email: cres@cres.edu.vn
Website: www.cres.vnu.edu.vn

Khoa Tài Nguyên và Môi trường,
Đại học Nông nghiệp I Hà Nội
Thị trấn Trâu Quỳ, Huyện Gia Lâm, TP. Hà Nội
ĐT: 043 876 8221

Khoa Môi trường, Đại học Khoa học Tự nhiên,
Đại học Quốc gia Hà Nội
334 Nguyễn Trãi, Quận Thanh Xuân, TP. Hà Nội
ĐT: 043 858 4995

Khoa Khí tượng Thủy văn và Hải dương học,
Đại học Khoa học Tự nhiên, Đại học Quốc gia Hà Nội
334 Nguyễn Trãi, Quận Thanh Xuân, TP. Hà Nội
ĐT: 043 858 4943

Khoa Quản lý Tài nguyên Rừng và Môi trường,
Đại học Lâm nghiệp Hà Nội
Thị trấn Xuân Mai, Huyện Chương Mỹ, TP. Hà Nội
ĐT: 043 384 0233
Fax: 04 33840063

Khoa Môi trường Đô thị,
Đại học Kinh tế Quốc dân Hà Nội
Phòng 3.2, Gác 3, Nhà 10, Đại học Kinh tế Quốc dân,
207 Giải Phóng, Quận Hai Bà Trưng, TP. Hà Nội
ĐT: 043 869 8231

Khoa Nông Lâm Ngư,
Đại học Vinh
Số 182 Lê Duẩn, TP. Vinh, Nghệ An
ĐT: 038 385 5452

Khoa Lâm nghiệp,
Đại học Nông Lâm Huế
Số 102 Phùng Hưng, TP. Huế, Thừa Thiên Huế
ĐT: 054 352 9137

Khoa Tài nguyên đất và Môi trường nông nghiệp,
Đại học Nông Lâm Huế
Số 102 Phùng Hưng, TP. Huế, Thừa Thiên Huế
ĐT: 054 351 6514

Trung tâm Nghiên cứu Biến đổi khí hậu miền Trung,
Đại học Nông Lâm Huế
Số 102 Phùng Hưng, TP. Huế, Thừa Thiên Huế
Tel/Fax: 054 353 6056
Email: cccsc@huaf.edu.vn

Khoa Môi trường,
Đại học Bách Khoa Đà Nẵng
Số 54 Nguyễn Lương Bằng, TP. Đà Nẵng
ĐT: 0511 384 2308

Khoa Môi trường,
Đại học Khoa học tự nhiên TP.HCM
Số 227 Nguyễn Văn Cừ, Quận 5, TP. HCM
ĐT/Fax: 083 830 4379

Khoa Công nghệ sinh học - Thực phẩm - Môi trường
Đại học Công nghệ TP.HCM
Số 475A (số cũ: 144/24) Điện Biên Phủ, Phường 25, Quận Bình Thạnh, TP. HCM
ĐT: 083 512 0788
Email: khoa.cnshtpmt@hutech.edu.vn

Khoa Môi trường và Tài nguyên,
Đại học Nông Lâm TP. HCM, Quận Thủ Đức, TP. HCM
ĐT: 083 722 0291 / 083 722 0723

Khoa Nông nghiệp và Tài nguyên thiên nhiên,
Đại học An Giang
Khu phố 6, Phường Linh Trung
Số 25 Võ Thị Sáu, Phường Đông Xuyên, TP. Long Xuyên, An Giang

Khoa Môi trường và Tài nguyên thiên nhiên,
Đại học Cần Thơ
Khu II, đường 3/2, Phường Xuân Khánh, Quận Ninh Kiều,
TP. Cần Thơ
ĐT: 0710 373 0448

Liên hiệp các Hội Khoa học và Kỹ thuật Việt Nam
Số 53 Nguyễn Du, TP. Hà Nội
ĐT: 043 943 2206
Email: thongtinvusta@gmail.com
Website: www.vusta.vn

Hội Bảo vệ Thiên nhiên và Môi trường Việt Nam (VACNE)
Tầng 9, Khách sạn Công Đoàn, 14 Trần Bình Trọng, TP. Hà Nội
ĐT: 043 942 0280
Fax: 043 942 0279
Emai: vn@vacne.org.vn
Website: www.vacne.org.vn

Hiệp hội Vườn Quốc gia và Khu Bảo tồn Thiên nhiên Việt Nam (VNPPA)
114 Hoàng Quốc Việt, Cầu Giấy, Hà Nội, Việt Nam
Tel/ Fax: 04.37557356
Email: vanphong@vnppa.org.vn
Website: www.vnppa.org.vn

Tổ chức phi chính phủ trong nước và quốc tế

Viện Nghiên cứu Sinh thái Chính sách Xã hội (SPERI)
Số 12C đường Phạm Huy Thông,
Làng Khoa học Ngọc Khánh, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 043 771 7367
Fax: 043 771 5691
Email: speri@speri.org
Website: www.speri.org

Viện Nghiên cứu Xã hội, Kinh tế và Môi trường (iSEE)
Phòng 203, Tòa nhà Lake View,
D10, Giảng Võ, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 046 273 7933
Fax: 046 273 7936
Email: isee@isee.org.vn
Website: www.isee.org.vn

Viện Tài nguyên, Môi trường và Phát triển bền vững (VESDI)
Số 114 Trần Duy Hưng, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 042 210 8786
Website: www.vesdi.org.vn

Trung tâm Bảo tồn Sinh vật biển và Phát triển cộng đồng (MCD)
Phòng 3104, Tầng 31, Tòa nhà 34T, Phố Hoàng Đạo Thúy,
Khu Trung Hòa Nhân Chính, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 042 221 2923
Fax: 042 221 2924
Email: mcd@mcdvietnam.org
Website: www.mcdvietnam.org

Trung tâm Giáo dục Thiên nhiên (ENV)
Phòng 1701, Tầng 17, Tòa nhà 17T5,
Hoàng Đạo Thúy, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 046 281 5424
Fax: 046 281 5423
Email: env@fpt.vn
Website: www.thiennhien.org

Trung tâm Con người và Thiên nhiên (PanNature)
Số nhà 24-H2 Khu đô thị mới Yên Hòa, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 043 556 4001
Fax: 043 556 8941
Email: contact@nature.org.vn
Website: www.nature.org.vn
Trang tin điện tử: www.thiennhien.net

Trung tâm Bảo tồn và Phát triển tài nguyên nước (WARECOD)
P801, số 15, ngõ 107 Nguyễn Chí Thanh, Quận Đống Đa, TP. Hà Nội
ĐT: 043 773 0828
Fax: 043 856 4846
Email: warecod@gmail.com

Trung tâm Nghiên cứu Pháp luật và Chính sách Phát triển bền vững (LPSD)
Phòng 12A14, Tòa nhà HH2 Bắc Hà, Tố Hữu, TP. Hà Nội
ĐT/Fax: 043 854 9911
Email: bachlpsd@gmail.com
Website: www.l-psd.org

Trung tâm Môi trường và Phát triển Cộng đồng (CECoD)
Số 23, ngõ 1104, Đê La Thành, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 043 266 2719

Trung tâm Nghiên cứu & Phát triển Cộng đồng nông thôn (CCRD)
Tầng 12A, Tòa nhà Cung trí thức Thành phố Hà Nội,
162 Trần Thái Tông (Nguyễn Phong Sắc kéo dài), Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 043 793 0380
Fax: 043 793 0306
Website: www.ccrd.com.vn

Trung tâm Nghiên cứu Giáo dục Môi trường và Phát triển (CERED)
Số 24, ngõ 279 Giảng Võ, TP. Hà Nội
ĐT: 043 851 5213
Email: cered-edu@hn.vnn.vn

Trung tâm Phát triển và Hội nhập (CDI)
Tầng 5, số 5, ngõ 535 Kim Mã, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 043 538 0100
Fax: 043 537 7479
Email: info@cdivietnam.org
Website: www.cdivietnam.org

Trung tâm Nghiên cứu Giới, Gia đình & Môi trường trong Phát triển (CGFED)
Số 19, ngách 385/3, ngõ 385, Hoàng Quốc Việt, TP. Hà Nội
ĐT: 043 756 5929
Fax: 043 756 5874
Email: info@cgfed.org.vn
Website: www.cgfed.org.vn

Trung tâm vì Con người và Rừng (RECOFTC)
Tầng 3, số 2 Trần Huy Liệu, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 043 726 4745
Fax: 043 726 4746
Email: vietnam@recoftc.org
Website: www.recoftc.org

Quỹ Quốc tế Bảo vệ Thiên nhiên tại Việt Nam (WWF Việt Nam)
D13, Làng quốc tế Thăng Long, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 043 719 3111
Fax: 043 719 3102

Tổ chức Bảo tồn Thiên nhiên Quốc tế Việt Nam (IUCN Việt Nam)
Tầng 1, nhà 2A, Khu ngoại giao đoàn Vạn Phúc,
298 Kim Mã, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 043 726 1575 / 6

Hiệp hội Bảo tồn Động vật hoang dã (WCS) tại Việt Nam
Phòng 1302, Thành Công Tower, 57 Láng Hạ, Quận Ba Đình,
TP. Hà Nội

Tổ chức Bảo vệ Động vật hoang dã (WAR)
202/10 Nguyễn Xí, đường 26, Quận Bình Thạnh, TP. HCM
ĐT: 083 899 7314
Fax: 083 899 7316
Email: info@wildlifeatrisk.org
Website: www.wildlifeatrisk.org

Trung tâm Quản lý Môi trường Quốc tế tại Việt Nam (ICEM Việt Nam)
Số 6A, 49 Tô Ngọc Vân, Quận Tây Hồ, TP. Hà Nội
ĐT: 043 823 9127

Trung tâm Nông Lâm Thế giới (ICRAF)
Số 8, lô 13A, Trung Hòa, Yên Hòa, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT/Fax: 043 7834644 / 45
Website: www.worldagroforestrycentre.org/sea/vn

Trung tâm Nghiên cứu Lâm nghiệp Quốc tế (CIFOR)
Số 8, lô 13A, Trung Hòa, Yên Hòa, Quận Cầu Giấy, TP. Hà Nội
ĐT: 043 783 4645 (máy lẻ: 41)

Tổ chức Hợp tác Quốc tế Đức (GIZ)
Số 340 Bạch Đằng, Quận Hoàn Kiếm, TP. Hà Nội
ĐT: 043 934 4951 (văn phòng Hà Nội)

Tổ chức Hướng tới minh bạch (Toward Transparency - TT)
Tầng 12B, Toà nhà Machinco, 444 Hoàng Hoa Thám, Quận Tây Hồ, TP. Hà Nội
ĐT: 043 715 3531 / 043 715 3532 / 043 715 4084
Fax: 043 715 3443
Email: info@towardstransparency.vn
www.towardstransparency.vn

Báo chí, truyền thông

Trung tâm Bồi dưỡng Kỹ năng Nghiệp vụ Báo chí, Cục Báo chí
Tầng 5, Tòa nhà 27 Hàng Bài, TP. Hà Nội
ĐT: 043 936 0647
Fax: 043 936 0604
Email: mtcmic@gmail.com
Website: www.baochivietnam.com.vn

Diễn đàn Nhà báo Môi trường Việt Nam
Số 22/A2, ngõ 49, Phố Linh Lang, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT: 043 762 8933
Fax: 043 762 8933
Website: www.vfej.vn

Diễn đàn Nghiệp vụ Báo chí Việt Nam
Email: minhlq@vietnamjournalism.com
Website: www.vietnamjournalism.com

Diễn đàn Nghiệp vụ Báo chí - Đài Tiếng nói Việt Nam
Tầng 7, 58 Quán Sứ, TP. Hà Nội
ĐT: 046 272 7187
Email: kiemthinhvov@yahoo.com.vn
Website: www.diendan.vov.vn

Trung tâm Đào tạo và Truyền thông Môi trường,
Tổng cục Môi trường
Số 556 Nguyễn Văn Cừ, Quận Long Biên, TP. Hà Nội
ĐT: 042 241 5275
Email: trungtamdtttmt@vea.gov.vn

Trung tâm Truyền thông Giáo dục Cộng đồng (MEC)
Số 4, ngách 1, ngõ 3 phố Vạn Phúc, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐT/Fax: 042 220 6870
Email: mec@mec.org.vn
Website: www. mec.org.vn

Trung tâm Sáng kiến Truyền thông và Phát triển (MDI)
P.401 số 59 Láng Hạ, Quận Ba Đình, TP. Hà Nội
ĐTFax: 043 519 1105
Email: tranlethuy@mdi.org.vn

Trung tâm Nghiên cứu và Truyền thông vì sự phát triển bền vững (CSD)
Phòng 903, Khách sạn Công Đoàn,
14 Trần Bình Trọng, Quận Hoàn Kiếm, TP. Hà Nội
ĐT: 043 941 2367
Email: csdcommunication@gmail.com

Trung tâm Thông tin Phát triển Việt Nam (VDIC),
Ngân hàng Thế giới
Tầng 2, Tòa nhà 63 Lý Thái Tổ, Quận Hoàn Kiếm, TP. Hà Nội
ĐT: 043 934 6845

Trung tâm Nghiên cứu Truyền thông Phát triển
48B Tràng Thi, Quận Hoàn Kiếm, TP. Hà Nội
ĐT/Fax: 04.62631763
Email: center@red.org.vn
Website: www.red.org.vn

Mạng lưới Tư vấn Bảo vệ tác nghiệp
Văn phòng mạng lưới: 48B Tràng Thi, Quận Hoàn Kiếm, TP. Hà Nội
ĐT/Fax: 04.62631763
Email: baovetacnghiep@red.org.vn
Website: www.baovetacnghiep.red.org.vn

Tài liệu tham khảo

VỀ MÔI TRƯỜNG

1. Báo cáo Môi trường quốc gia do Bộ Tài nguyên và Môi trường công bố hàng năm

- Báo cáo Môi trường quốc gia năm 2013 - Môi trường không khí
- Báo cáo Môi trường quốc gia năm 2012 - Môi trường nước mặt
- Báo cáo Môi trường quốc gia năm 2011 - Chất thải rắn
- Báo cáo môi trường Việt Nam 2006 - 2010
- Báo cáo Môi trường quốc gia năm 2010 - Tổng quan môi trường Việt Nam
- Báo cáo Môi trường quốc gia năm 2009 - Môi trường khu công nghiệp Việt Nam
- Báo cáo Môi trường quốc gia năm 2008 - Môi trường làng nghề Việt Nam
- Báo cáo Môi trường quốc gia năm 2007 - Môi trường không khí đô thị Việt Nam
- Báo cáo Môi trường quốc gia năm 2006 - Hiện trạng môi trường nước ba lưu vực sông tại Việt Nam: Cầu, Nhuệ - Đáy, Hệ thống sông Đồng Nai
- Báo cáo hiện trạng Môi trường quốc gia năm 2005 - Chuyên đề đa dạng sinh học

2. Báo cáo Phát triển Việt Nam - Quản lý Tài nguyên (2011), Ngân hàng Thế giới.

3. Phát triển thích ứng với biến đổi khí hậu ở Việt Nam: Phương hướng Chiến lược cho Ngân hàng Thế giới (2011), Ngân hàng Thế giới.
4. Cẩm nang quản lý môi trường, NXB Giáo dục Việt Nam, 2013.
5. The Sustainable Penang Initiative: Creating State-society Partnerships for sustainable development (2001), Khoo Salma Nasution, Human Settlements Programme IIED.

BÁO CHÍ MÔI TRƯỜNG

1. Mười lời khuyên thực tế cho phóng viên môi trường (1995), Trung Tâm Nhà Báo Quốc Tế (ICFJ).
2. Hiệu ứng bướm Quy Nhơn 2050 (2013), Diễn đàn các nhà báo môi trường Việt Nam (VFEJ)
3. Nhà báo và Môi trường, Diễn đàn các nhà báo môi trường Việt Nam (VFEJ)
4. Phát triển và Đánh đổi: Lựa chọn giữa lợi ích kinh tế và bảo vệ môi trường (2008), Trung tâm con người và Thiên nhiên (PanNature)
5. ASEF Media Handbook: Sustainable Development Reporting for Journalists(2014), Asia-Europe Foundation (ASEF)
6. Environmental Journalism in Asia-Pacific(2012), The Konrad-Adenauer-Stiftung, Singapore.
7. Guide to Diversity in Environmental Reporting, Society of Environmental Journalists (2013), Society of Envionmenter Journalists. Authors: Jennifer Oladipo and Talli Nauman.
8. Silent Spring (1962), Rachel Carson

XU HƯỚNG BÁO CHÍ

1. State of the News Media 2014, http://www.journalism.org/packages/state-of-the-news-media-2014/
2. Journalism-school reform in the context of wider media trends, http://journalistsresource.org/studies/society/news-media/journalism-school-reform-media-trends
3. Data journalism site InfoAmazonia will add ground reporting to its environmental coverage, http://ijnet.org/en/blog/data-journalism-site-infoamazonia-will-add-ground-reporting-its-environmental-coverage
4. The GeoJournalism Handbook: Environmental Data Journalism, http://earthjournalism.net/stories/the-geojournalism-handbook-data-journalism-for-environmental-communicators
5. The Art and Science of Data-Driven Journalism, http://www.internews.org/sites/default/files/resources/Tow-Center-Data-Driven-Journalism.pdf

HỘI LUẬT GIA VIỆT NAM
NHÀ XUẤT BẢN HỒNG ĐỨC

Địa chỉ: 65 Tràng Thi - Quận Hoàn Kiếm - Hà Nội
Email: nhaxuatbanhongduc@yahoo.com
Điện thoại: 043 926 0024 | Fax: 043 926 0031

SỔ TAY
DÀNH CHO PHÓNG VIÊN TRẺ
VIẾT VỀ MÔI TRƯỜNG

Chịu trách nhiệm xuất bản
Giám đốc
BÙI VIỆT BẮC

Chịu trách nhiệm nội dung
Tổng biên tập
LÝ BÁ TOÀN

Những người thực hiện: Phan Bích Hường, Đỗ Hải Linh, Nhà báo Lê Quốc Minh
Cố vấn báo chí: Nhà báo Mai Phan Lợi
Trình bày, minh họa: Admixstudio.com *(email: info@admixstudio.com)*
Biên tập viên: Phạm Quỳnh Trang

In 500 cuốn khổ 14,5 x 20,5cm tại Công ty TNHH Sản xuất Thương mại PNC Việt Nam.
Địa chỉ: 94 Nguyễn Du - Hai Bà Trưng - Hà Nội. Quyết định xuất bản số 166/QĐ-NXBHĐ.
Xác nhận đăng ký kế hoạch xuất bản số 264-2015/CXBIPH/24-06/HĐ.
Mã ISBN: 9786048641405. In xong và nộp lưu chiểu quý I/2015.

Trung tâm Con người và Thiên nhiên (PanNature) là tổ chức phi lợi nhuận, hoạt động nhằm bảo vệ môi trường, bảo tồn sự đa dạng và phong phú của thiên nhiên, nâng cao chất lượng cuộc sống của cộng đồng địa phương thông qua tìm kiếm, quảng bá, thực hiện các giải pháp bền vững và thân thiện môi trường.

Địa chỉ: Số 24H2, Khu đô thị mới Yên Hòa, phường Yên Hòa, quận Cầu Giấy, Hà Nội
Hòm thư 612, Bưu điện Hà Nội
ĐT: (04) 3556-4001 - Fax: (04) 3556-8941
Email: contact@nature.org.vn - Website: www.nature.org.vn
Trang tin Con người và Thiên nhiên: www.thiennhien.net

Ấn phẩm này được xuất bản với sự hỗ trợ của

British Embassy Hanoi

The Asia Foundation

Sách không bán